

Planering och byggande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar civilutskottet ett stort antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2013 och som gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen. Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen om energideklaration för byggnader, lagen om kommunal energiplanering, lagen om byggförsäkring och lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Utskottet föreslår med anledning av motionsförslag två tillkännagivanden till regeringen, dels om behovet av en översyn av plan- och bygglagen, dels om s.k. bokaler, dvs. en form av samlokalisering av bostad och lokal för en näringsidkare i samma byggnad.

Enligt det första förslaget bör riksdagen tillkänna för regeringen att det fortfarande finns ett omfattande behov att reformera plan- och bygglagen och att lagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas.

I förslaget om det andra tillkännagivandet hänvisar utskottet till kommunala initiativ för etablering av s.k. bokaler i miljonprogrammets bostadsområden. Utskottet anser att även staten bör främja denna typ av integrerade lösningar och att regeringen bör ge berörda myndigheter ett uppdrag med denna inriktning.

Övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks av utskottet. I sina ställningstaganden hänvisar utskottet till regleringen genom plan- och bygglagen, sina tidigare ställningstaganden, pågående utredningar och till propositioner som regeringen nyligen lagt fram eller som kan förväntas bli framlagda för riksdagen inom kort.

I betänkandet finns 21 reservationer och 4 särskilda yttranden. I en reservation (M, FP, C, KD) föreslås att riksdagen avslår motionsförslagen om en översyn av plan- och bygglagen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Översyn av plan- och bygglagen	10
Översiktsplaner	13
Överklaganderegler	15
Klimatfrågor i planeringen	17
Planering för grönområden och stadsodling	19
Etablering av externa köpcentrum	21
Icke-kommersiella frizoner	23
Näringsverksamhet i bostadsområden	24
Trafikfrågor i planeringen	26
Parkeringsfrågor	31
Tillgänglighetsfrågor	33
Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader	36
Vanvårdade hus och tomter	38
Så kallade bokaler	40
Boverkets byggregler och kommunala särkrav	41
Studentbostäder	42
Energihushållningskrav i byggreglerna	43
Energiaktiva ytmaterial	47
Energideklarationer	49
Geoenergi och dricksvatten	51
Exploateringsavtal	53
Gatukostnader	53
Byggeförsäkring och utvecklingsfel	55
Byggnaders inomhusmiljö	57
Kemiska ämnen i byggprodukter	60
Byggande i trä	62
Bostadsanpassningsbidrag	64
Reservationer	66
1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (M, FP, C, KD)	66
2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)	68
3. Överklaganderegler, punkt 3 (SD)	69
4. Klimatfrågor i planeringen, punkt 4 (MP, V)	70
5. Planering för grönområden och stadsodling, punkt 5 (S, V)	71
6. Planering för grönområden och stadsodling, punkt 5 (MP)	72
7. Etablering av externa köpcentrum, punkt 6 (MP, V)	73
8. Trafikfrågor i planeringen, punkt 9 (MP, V)	75
9. Parkeringsfrågor, punkt 10 (MP, V)	76
10. Tillgänglighetsfrågor, punkt 11 (MP, V)	77
11. Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, punkt 12 (SD)	78
12. Studentbostäder, punkt 16 (MP, V)	79
13. Energihushållningskrav i byggreglerna, punkt 17 (S)	80
14. Energihushållningskrav i byggreglerna, punkt 17 (MP, V)	81

15. Energiaktiva ytmaterial, punkt 18 (MP, V)	82
16. Energideklarationer, punkt 19 (MP)	83
17. Geoenergi och dricksvatten, punkt 20 (V)	84
18. Byggfelsförsäkring och utvecklingsfel, punkt 23 (MP, V)	85
19. Byggnaders inomhusmiljö, punkt 24 (MP, V)	86
20. Kemiska ämnen i byggprodukter, punkt 25 (MP, V)	89
21. Byggande i trä, punkt 26 (S, MP, V)	90
Särskilda yttranden	91
1. Boverkets byggregler och kommunala särkrav, punkt 15 (MP, V)	91
2. Boverkets byggregler och kommunala särkrav, punkt 15 (SD)	91
3. Studentbostäder, punkt 16 (SD)	91
4. Geoenergi och dricksvatten, punkt 20 (MP)	92
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	93
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	93

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motionerna

2013/14:C226 av Christer Akej (M),

2013/14:C228 av Boriana Åberg (M),

2013/14:C309 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C),

2013/14:C376 av Solveig Zander (C),

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2013/14:C426 av Meeri Wasberg (S).

Reservation 1 (M, FP, C, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Översiktsplaner

Riksdagen avslår motion

2013/14:C370 av Tina Ehn (MP) yrkande 1.

3. Överklaganderegler

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C303 av Stefan Caplan (M) och

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 3 (SD)

4. Klimatfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motion

2013/14:C222 av Jan Lindholm och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 1.

Reservation 4 (MP, V)

5. Planering för grönområden och stadsodling

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C247 av Ann-Kristine Johansson och Börje Vestlund (båda S),

2013/14:C258 av Bo Bernhardsson (S),

2013/14:C349 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 1–6 och

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 7.

Reservation 5 (S, V)

Reservation 6 (MP)

6. Etablering av externa köpcentrum

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C221 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1–5,
2013/14:C370 av Tina Ehn (MP) yrkande 2,
2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt
2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 7 (MP, V)

7. Icke-kommersiella frizoner

Riksdagen avslår motion

2013/14:C371 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 5.

8. Näringsverksamhet i bostadsområden

Riksdagen avslår motion

2013/14:C292 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M).

9. Trafikfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10,

2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkandena 5–8 och 22.

Reservation 8 (MP, V)

10. Parkeringsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C415 av Johan Hultberg (M),

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 9 och 11 samt

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 20.

Reservation 9 (MP, V)

11. Tillgänglighetsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 3 och 4 samt

2013/14:C450 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Reservation 10 (MP, V)

12. Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader

Riksdagen avslår motion

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 14.

Reservation 11 (SD)

13. Vanvårdade hus och tomter

Riksdagen avslår motion

2013/14:C327 av Gunilla Svantorp (S).

14. Så kallade bokaler

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 31.

15. Boverkets byggregler och kommunala särkrav

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C262 av Krister Hammarbergh (M) och

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2.

16. Studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5,

2013/14:C380 av Markus Wiechel och Carina Herrstedt (båda SD)
yrkande 2 och

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Reservation 12 (MP, V)

17. Energihushållningskrav i byggreglerna

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C245 av Roger Tiefensee och Helena Lindahl (båda C),

2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4 och 5,

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 11,

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7 samt

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 8 och 9.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (MP, V)

18. Energiaktiva ytmaterial

Riksdagen avslår motion

2013/14:C244 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Reservation 15 (MP, V)

19. Energideklarationer

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C279 av Jan Ericson (M),

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 5 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 13 och 14.

Reservation 16 (MP)

20. Geoenergi och dricksvatten

Riksdagen avslår motion

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 12.

Reservation 17 (V)

21. Exploateringsavtal

Riksdagen avslår motion

2013/14:C302 av Stefan Svanström (KD).

22. Gatukostnader

Riksdagen avslår motion
2013/14:C336 av Staffan Anger (M).

23. Bygghörsförsäkring och utvecklingsfel

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:C215 av Hans Hoff (S) och
2013/14:C297 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 3.
Reservation 18 (MP, V)

24. Byggnaders inomhusmiljö

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:C211 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3, 5 och 7,
2013/14:C243 av Agneta Börjesson m.fl. (MP) yrkande 2 och
2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2 och 4.
Reservation 19 (MP, V)

25. Kemiska ämnen i byggprodukter

Riksdagen avslår motion
2013/14:C208 av Helena Leander och Jonas Eriksson (båda MP).
Reservation 20 (MP, V)

26. Byggnad i trä

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:C306 av Per Åsling (C) och
2013/14:C362 av Ingemar Nilsson m.fl. (S).
Reservation 21 (S, MP, V)

27. Bostadsanpassningsbidrag

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:C348 av Stefan Käll (FP) och
2013/14:Fö226 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 2.

Stockholm den 13 mars 2014

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Carina Ohlsson (S), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Roland Utbult (KD), Markus Wiechel (SD), Thomas Finnborg (M), Amineh Kakabaveh (V) och Helén Andersson (C).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar civilutskottet ett stort antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2013 och som gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, lagen (1977:439) om kommunal energiplanering, lagen (1993:320) om byggförsäkring och lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Utskottet behandlar under skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en översyn av plan- och bygglagen. Civilutskottet anser att det fortfarande finns ett omfattande reformbehov och att plan- och bygglagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas. Därmed tillstyrker utskottet ett motionsförslag.

Jämför reservationerna 1 (M, FP, C, KD) och 2 (SD).

Bakgrund

En omfattande översyn av plan- och bygglagstiftningen genomfördes från hösten 2002 fram till att riksdagen våren 2010 beslutade att en ny plan- och bygglag (2010:900), förkortad PBL, skulle ersätta den tidigare gällande plan- och bygglagen (1987:10) – numera förkortad ÄPBL. Den nya PBL trädde i kraft den 2 maj 2011. Det har därefter genomförts omfattande kompetens- och utbildningsinsatser med anledning av den nya lagstiftningen.

Regeringen har under de senaste två åren beslutat om ett flertal kommittédirektiv och myndighetsuppdrag med inriktning på bl.a. plan- och bygglagstiftningens utformning och tillämpning i olika avseenden. Bland de avslutade uppdragen kan bl.a. följande avrapporteringar nämnas.

- Ökat bostadsbyggande och samordnade miljökrav (SOU 2012:86)
- Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91)
- Rätta byggfelen snabbt! (SOU 2013:10)
- En effektivare plan- och bygglovsprocess (SOU 2013:34)
- Samordnade bullerregler för att underlätta bostadsbyggandet (SOU 2013:57)
- Flygbuller och bostadsbyggande (SOU 2013:67)
- Förslag på regeländringar för fler bostäder åt unga och studenter (Boverkets rapport 2013:20)
- Planeringsförenklande åtgärder (Boverkets rapport 2013:11 och 2013:26)

Bland de pågående utredningsuppdragen kan bl.a. följande nämnas.

- Effektivare handläggning av beslut som överklagats enligt plan- och bygglagen (dir. 2013:53)
- Regional planering och bostadsförsörjning (Bostadsplaneringskommittén, dir. 2013:78)

- Uppdrag om vägledning för tillsyn m.m. enligt plan- och bygglagen (S2013/7763/PBB)
- Uppdrag att se över och skärpa nivåerna för energihushållning (S2013/6492/PBB)
- Uppdrag att föreslå ytterligare åtgärder som kan undantas från kravet på bygglov (S2013/7950/PBB, delredovisat i Boverkets rapport 2013:35)
- Uppdrag att utreda en expertfunktion för byggskador (S2014/187/PBB)
- Uppdrag att ta fram en vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser (S2014/186/PBB)
- Ökad kommunal planläggning för bostadsbyggande och ökat utbud av markanvisningar (dir. 2014:29).

Regeringen överlämnade i december 2013 propositionen Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59) till riksdagen. Utskottet bereder för närvarande propositionen med följdmotioner. Den 4 mars överlämnade regeringen propositionen Avskaffande av den obligatoriska byggfelsförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd. Regeringen har aviserat att ytterligare tre propositioner med anknytning till frågor som behandlas i detta betänkande kommer att överlämnas till riksdagen senast den 18 mars 2014.

Motionerna

En stor del av de motioner som behandlas i detta betänkande innehåller förslag om en översyn av plan- och bygglagen i olika avseenden. I detta avsnitt behandlas de motioner som inte är inriktade på någon viss sakfråga utan handlar om behovet av en fortsatt översyn med en bredare inriktning.

I motion 2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om behovet att reformera plan- och bygglagen så att plan- och byggprocessen moderniseras, förenklas och förtydligas och medför mindre byråkrati. Detaljplaneinstitutet behöver utvecklas, översiktsplaneringen bli enklare och mer strategisk och hänsyn behöver tas till kommunala, mellankommunala och statliga intressen. Motionärerna påminner också om riksdagens tillkännagivande om en parlamentarisk kommitté med uppgift att föreslå nödvändiga förändringar.

Även Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslår i motion 2013/14:C390 yrkande 3 ett tillkännagivande om behovet att se över och förenkla plan- och bygglagen. Inriktningen bör vara att lagen ska vara tydlig, enkel och förutsägbar samtidigt som plan- och byggprocessen effektiviseras och byråkratin minskar.

Enligt vad Christer Akej (M) anför i motion 2013/14:C226 innebar den nya plan- och bygglag som trädde i kraft i maj 2011 förbättringar i flera avseenden. Motionären anser emellertid att det finns behov av ytterligare förenklingar. Riksdagen bör därför i ett tillkännagivande framhålla att det måste bli enklare att bygga och att mer byggande bör vara bygglovsbefriat.

Även i motion 2013/14:C228 av Boriana Åberg (M) anför att den nya plan- och bygglagen bidrog till en förenklad byggprocess och snabbare handläggningstider, men att det nu krävs ytterligare förenklingar. Riksdagen bör därför i ett tillkännagivande framhålla behovet av förenklade regelverk för bostadsbyggande, bl.a. vad gäller reglerna om tillgänglighet och buller.

I motion 2013/14:C376 anför Solveig Zander (C) att plan- och bygglagen medför en rad problem som gäller bl.a. genomförandetiden och alltför detaljerade planer. Riksdagen bör därför begära att regeringen ser över bl.a. de bestämmelser som gäller för plangenomförande.

Utskottet behandlar i detta avsnitt även två motioner som bl.a. gäller plan- och bygglagens tillämpning i vissa delar av landet.

I motion 2013/14:C309 av Lotta Finstorp (M) och Roger Tiefensee (C) föreslås att Södermanland ska bli ett "frilän" där det blir möjligt att fritt pröva nya lösningar för bostadsproduktion och förenkla planprocessen i kommunerna. Motionärerna anser att detta skulle kunna leda fram till smartare lösningar och lägre byggkostnader.

Enligt vad Meeri Wasberg (S) anför i motion 2013/14:C426 medför bestämmelser i plan- och bygglagen samt flera andra författningar problem vid byggande i Stockholms skärgårds kulturmiljöer. Riksdagen bör därför begära att lagstiftningen skyndsamt ses över i frågor som gäller bl.a. markberedning, krav på kontrollansvarig, energihushållning och byggsamråd.

Tidigare behandling

Våren 2013 behandlade civilutskottet ett motionsförslag om behovet av att se över plan- och bygglagen med syfte att modernisera, förenkla och förtydliga lagstiftningen. Enligt motionen borde regeringen tillkalla en partsammansatt och parlamentarisk kommitté med detta uppdrag. Civilutskottet tillstyrkte förslaget och anförde bl.a. följande i sitt betänkande (2012/13:CU9).

Utskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör ställa sig bakom förslaget i motion 2012/13:C388 (S) yrkande 4 om att en parlamentarisk PBL-kommitté bör tillsättas med ett brett uppdrag att föreslå ändringar i plan- och bygglagstiftningen som bl.a. kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Uppdraget bör även omfatta de frågor om regionplanering som regeringen anser bör bli föremål för parlamentariska överväganden.

Riksdagen beslutade om ett tillkännagivande i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2012/13:176). I augusti 2013 beslutade regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda och vid behov föreslå förändringar i de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktig hållbar utveckling i alla delar av landet (dir. 2013:78). I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1)

anfördes att regeringen har tillmötesgått riksdagens tillkännagivande dels genom att tillsätta den parlamentarisk kommittén, dels genom ett antal andra utredningar för översyn av olika frågor i plan- och bygglagen.

Utskottets ställningstagande

Vid föregående års behandling av motioner från den allmänna motionstiden om plan- och byggfrågor konstaterade utskottet att den plan- och bygglag som trädde i kraft 2011 har stora brister. Det finns en omfattande kritik som innebär att den nya lagstiftningen inte har lett fram till den enklare och snabbare hantering av bl.a. plan- och bygglovsärenden som var avsikten. Detta är givetvis särskilt olyckligt i dagens situation när det skulle behövas ett regelsystem som kan underlätta en nödvändig ökning av bostadsbyggandet. Bristerna i lagstiftningen beror till stor del på att förslaget till den nya plan- och bygglagen inte var tillräcklig berett när det lades fram för riksdagen. Regeringen hade inte heller tagit tillräcklig hänsyn till de önskemål och synpunkter om förenklingsåtgärder som hade framkommit under beredningsarbetet.

Detta var bakgrunden till att riksdagen våren 2013 i ett tillkännagivande till regeringen framhöll att det finns behov av en bred reformering av plan- och bygglagstiftningen som kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Regeringens hittillsvarande hantering av reformbehovet tycks emellertid snarast ha resulterat i en splittrad och delvis forcerad beredning. Risken är därför uppenbar att nya problem skapas för dem som ska tillämpa lagens bestämmelser i plan- och byggprocessen.

Civilutskottet anser att det fortfarande finns ett omfattande reformbehov och att plan- och bygglagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas. Det handlar om att utveckla kommunernas verktyg för att påverka bebyggelseutvecklingen och att begränsa administrationen. Detaljplaneinstitutet måste utvecklas, och översiktsplaneringen måste bli enklare och mer strategisk.

Det utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2013/14: C448 (S) yrkande 7 som sin mening tillkänna för regeringen.

Översiktsplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att översiktsplaner bör omfatta såväl landsbygden som tätorter. Utskottet hänvisar till att det klart framgår av plan- och bygglagen att översiktsplanen ska omfatta hela kommunen.

Motionen

I motion 2013/14:C370 av Tina Ehn (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att de kommunala översiktsplanerna bör omfatta planering av landsbygden likaväl som tätorter. Motionärerna hävdar att översiktsplanerna i dag tenderar att handla om tätorterna, där exploateringstrycket finns.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

I lagens 3 kap. anges att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen (1 §). Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (2 §).

Stöd till kommunernas översiktsplanering

Boverket ger i flera olika former stöd till kommunerna i deras arbete med att ta fram och förnya sina översiktsplaner. Ett webbaserat stöd finns i den s.k. PBL-kunskapsbanken. Vidare bedriver verket tillsammans med länsstyrelserna för närvarande projektet ÖP-resan (översiktsplaneringsresan) som syftar till att ta fram metoder för en översiktsplanering som tydligare samordnas med miljö kvalitetsmålen och verkar för en hållbar utveckling. Projektet startade våren 2012 och pågår till våren 2014.

Uppdrag till Boverket

Boverket fick i oktober 2013 regeringens uppdrag att analysera frågor om sambandet mellan det regionala tillväxtarbetet och kommunernas översiktsplanering (S2013/7372/PBB). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2014.

Vidare fick Boverket i januari 2014 i uppdrag av regeringen att ta fram en vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser (S2014/186/PBB). Uppdraget är inriktat på tillämpningen av bestämmelser i lagen som har en tydlig koppling till hållbar utveckling. Det gäller i första hand vissa allmänna intressen vid planläggning som kommunen måste ta hänsyn till enligt 2 kap. 3 § och de särskilda krav på översiktsplanen som anges i 3 kap. 5 § 4 (se ovan).

Utskottets ställningstagande

Det framgår klart av plan- och bygglagen att översiktsplanen ska omfatta hela kommunen. Något tillkännagivande om att planen bör omfatta både kommunens landsbygd och tätorter behövs således inte. Förslaget i motionen får emellertid snarast uppfattas som att motionärerna anser att tätortsfrågorna i vissa översiktsplaner ägnas alltför stort intresse i förhållande till de frågor som är aktuella på landsbygden. Utskottet har inte anledning att

ta ställning till de prioriteringar som enskilda kommuner har gjort med utgångspunkt i olika utvecklings- och bevarandebestånden. Rent allmänt torde emellertid gälla att utbyggnads- och omvandlingsområden där det finns ett stort förändringstryck av naturliga skäl ägnas stor uppmärksamhet i översiktsplaneringen. Det utesluter givetvis inte att även frågor om en hållbar landsbygdsutveckling, liksom olika bevarandefrågor måste ingå som en väsentlig del i kommunernas översiktsplanering. Som framgår ovan får kommunerna i olika former stöd för sitt arbete med översiktsplanering. Utskottet förutsätter att detta stöd är inriktat på en allsidig och kommuntäckande planeringsprocess.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2013/14: C370 yrkande 1.

Överklaganderegler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ändrade regler för överklaganden av ärenden enligt plan- och bygglagen. Utskottet anser att ett pågående utredningsarbete och den vidare beredningen av frågan bör avvaktas.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

Stefan Caplan (M) framhåller i motion 2013/14:C303 att bygglov ofta försenas av överklaganden från grannar. Riksdagen föreslås därför förorda att regeringen överväger möjligheten att införa en anmälningsavgift vid överklagande av bygglov i första instans.

I motion 2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att mark- och miljödomstolen bör bli första överklagandeinstans. Motionärerna anser att detta skulle kunna förkorta tiden för plan- och bygglovsärenden.

Utredningsförslag

I Plangenomförandeutredningens betänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91) konstaterade utredaren att stora tidsvinster skulle kunna göras i plan- och byggprocessen om PBL-ärenden skulle överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Mot denna bakgrund föreslogs att frågan utreds närmare. Utredaren anförde också att ett komplement eller alternativ till att ta bort länsstyrelserna som första överklagandeinstans för planer och bygglov skulle kunna vara att införa prövningsavgifter för PBL-målen i länsstyrelsen. I Bygghänsynsutredningens delbetänkande Ökat bostads-

byggande och samordnade miljökrav (SOU 2012:86) föreslog utredaren att mark- och miljödomstolen ska vara första överklagandeinstans vad avser detaljplaner.

Pågående utredningsarbete

Regeringen beslutade i maj 2013 att tillsätta en särskild utredare med uppgiften att se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt plan- och bygglagen (dir. 2013:53). Syftet med uppdraget är att, med bibehållen rättssäkerhet, åstadkomma en effektivare prövningsordning. Av utredningsdirektiven framgår att utredaren bl.a. ska

- analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn skulle kunna förkortas, dels om handläggningen av sådana överklaganden skulle kunna koncentreras till ett begränsat antal länsstyrelser
- se över möjligheterna att klaga på kommunala beslut enligt plan- och bygglagen, bl.a. i syfte att utröna om det finns möjlighet att tydligt avgränsa sakägarkretsen alternativt begränsa klagorätten av beslut om lov eller förhandsbesked
- studera vissa frågor som rör mark- och miljöprocessen
- föreslå lämpliga förändringar och i samtliga delar lämna de författningsförslag som behövs
- analysera och lämna sådana förslag som har nära samband med uppdraget och föreslå de ytterligare förenklingar av prövningsordningen som bedöms lämpliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2014.

Åtgärder för kortare handläggningstider för överklagade beslut

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) vissa åtgärder som vidtagits under det senaste året i syfte att förkorta den tid som går från tidpunkten för det kommunala beslutet enligt plan- och bygglagen till dess att ärendet efter överklagande är slutligt avgjort. För att möjliggöra en snabbare handläggning av de överklagade ärendena vid länsstyrelserna har deras anslag förstärkts med 30 miljoner kronor per år i fyra år. På motsvarande sätt har mark- och miljödomstolarna tilldelats utökade ekonomiska resurser under två år. Vidare har regeringen i 2013 års regleringsbrev för länsstyrelserna redovisat inriktningsmål för deras handläggningstider avseende såväl överklagade planer som överklagade lov. Ett medianvärde för planer har bestämts till tre månader och för lov till fyra månader. Regeringen hänvisar i budgetpropositionen även till att en särskild utredare har haft i uppdrag att bl.a. utarbeta effektivare och för länsstyrelserna gemensamma processer för hantering av överklagade kom-

munala beslut enligt plan- och bygglagen. Utredaren lämnade i mars 2013 ett förslag till åtgärdsprogram inom ramen för ett länsstyrelsegemensamt utvecklingsprojekt.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan har flera åtgärder vidtagits under det senast året i syfte att uppnå kortare handläggningstider för överklagade beslut enligt plan- och bygglagen. När det gäller möjligheten att ytterligare effektivisera och snabba upp beslutsprocessen genom förändringar i instanskedjan eller genom andra åtgärder finns förslag från två redan slutredovisade utredningsuppdrag. Ytterligare förslag kan förväntas inom kort när den s.k. PBL-överklagandeutredningen ska redovisa sitt uppdrag.

Civilutskottet anser att det pågående utredningsarbetet och den vidare beredningen av frågan bör avvaktas. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2013/14:C303 och 2013/14:C390 yrkande 4.

Klimatfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ändrade regler avseende klimatfrågor i plan- och bygglagen. Utskottet anser att gällande bestämmelser bör kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Vidare hänvisar utskottet till ett pågående arbete med att utarbeta vägledningar på detta område.

Jämför reservation 4 (MP, V).

Motionen

Jan Lindholm och Mats Pertoft (båda MP) framhåller i motion 2013/14:C222 att den successivt ökande kunskapen om följderna av klimatförändringen måste leda till förändringar i kraven på planering och byggande. Riksdagen bör mot denna bakgrund ge regeringen till känna att plan- och bygglagen måste revideras och klimatanpassas och att större marginaler för den byggda miljön bör gälla med avseende på vattennivå, nederbörd, vindhastighet, risk för brand m.m. (yrkande 1). Motionärerna anser att riksdagen också bör framhålla att det är bråttom att ta fram riktlinjer på nationell nivå för att hantera de risker som har identifierats av Klimat- och sårbarhetsutredningen.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Enligt 2 kap. 3 § PBL ska hänsyn tas till bl.a. miljö- och klimataspekterna vid planläggning. Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked, ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 §).

Det finns även bestämmelser om att länsstyrelsen särskilt ska verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion under samrådet om kommunernas förslag till översiktsplan (3 kap. 10 §) respektive detaljplan (5 kap. 14 §). Vidare ska länsstyrelsen överpröva kommunens beslut om detaljplan bl.a. om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (11 kap. 10 § PBL).

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande motionsförslag vid flera tillfällen. Våren 2013 anförde utskottet följande (bet. 2012/13:CU9).

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande vid föregående års beredning av motionsförslag motsvarande de som nu är aktuella. Plan- och bygglagens bestämmelser i det nu aktuella avseendet bör således kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Som utskottet framhöll föregående år är det givetvis angeläget att dessa bestämmelser verkligen får genomslag i kommunernas praktiska arbete med planläggning. Det är därför av stor vikt att arbetet med metod- och kompetensutveckling när det gäller frågor om klimatanpassning vid planering och byggande drivs vidare av alla berörda myndigheter. Förutom Boverket är flera andra statliga myndigheter engagerade i detta arbete som samordnas genom ett myndighetsnätverk. Elva statliga myndigheter står också bakom Klimatanpassningsportalen som syftar till att förmedla kunskap om sårbarheter och anpassning till dem som arbetar med att anpassa samhället till konsekvenserna av ett förändrat klimat, både på kort och på lång sikt.

Med hänvisning till det anförda avstyrks de aktuella motionerna.

Regeringsuppdrag

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2013 länsstyrelserna i uppdrag att utarbeta regionala planer för klimatanpassningsarbetet (S2012/8609/SAM). Länsstyrelserna ska sammanställa, redovisa och göra jämförelser av det klimatanpassningsarbete som bedrivs på kommunal nivå. Länsstyrelserna ska sedan efter samråd med berörda aktörer utarbeta regionala handlingsplaner för klimatanpassning till vägledning för det fortsatta lokala och regionala klimatanpassningsarbetet. Uppdraget delrapporterades hösten 2013 och ska slutrapporteras till Regeringskansliet senast den 30 juni 2014.

I januari 2014 gav regeringen Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser (S2014/186/PBB). Uppdraget avser frågor som har en tydlig koppling till hållbar utveckling, i första hand bestämmelserna i 2 kap. 3 § och 3 kap. 5 § 4. Regeringen bedömer att det finns ett behov av vägledning för att ge kommuner, länsstyrelser och andra berörda aktörer stöd vid tolkningen av och avvägningarna mellan de olika hållbarhetsdimensionerna i PBL i syfte att säkerställa ett tydligt fokus på hållbar utveckling vid tillämpningen av PBL.

Regeringen har nyligen också gett Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket i uppdrag att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling (S2013/3465/PBB). Plattformen ska syfta till ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte i frågor om hållbar stadsutveckling.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet hänvisar till sina ställningstaganden vid de senaste årens behandling av motionsförslag motsvarande det nu aktuella. Plan- och bygglagens bestämmelser bör således kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Däremot kan kommunerna behöva stöd för tillämpningen av bestämmelserna så att den ökade tyngd som under senare år getts åt klimatanpassningen verkligen får genomslag i det praktiska arbetet med planläggning. Som framgår ovan har regeringen genom uppdrag till länsstyrelserna och Boverket också tagit initiativ till ett arbete som är inriktat på att utarbeta vägledningar på detta område. Något särskilt tillkännagivande i frågan behövs därför inte.

Motion 2013/14:C222 yrkande 1 avstyrks således.

Planering för grönområden och stadsodling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om tillkännagivanden till regeringen om betydelsen av grönområden i städerna och möjligheten till stadsodling. Utskottet delar motionärernas syn på vikten av att dessa frågor beaktas i planarbetet och utgår från att även regeringen har denna uppfattning.

Jämför reservationerna 5 (S, V) och 6 (MP).

Motionerna

Fyra motioner är inriktade på betydelsen av grönområden i städerna och möjligheten till stadsodling. I motion 2013/14:C349 av Anita Brodén m.fl. (FP) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om dessa frågor. Motionärerna anser att riksdagen särskilt bör framhålla betydelsen av trädgårdar, parker och andra grönområden för människors hälsa och miljön (yrkande 1), fritidsodlingens betydelse för hälsa, rekreation och stadsmiljö (yrkande 2) och värdet av stadsnära skogar (yrkande 3). Vidare bör riksdagen framhålla det ökade intresset för stadsnära odling (yrkande 4) och behovet att vidareutveckla användningen av rehabiliteringsträdgårdar (yrkande 5). Avslutningsvis bör riksdagen uppmärksamma regeringen på de samhällskostnader som blir följden av utebliven fysisk aktivitet (yrkande 6).

Ann-Kristine Johansson och Börje Vestlund (båda S) föreslår i motion 2013/14:C247 ett tillkännagivande om vikten av att beakta behovet av koloniträdgårdar och fritidsodling i stadsplaneringen. Motionärerna framhåller också att kunskapen om odlingsfrågor måste öka.

Även Bo Bernhardsson (S) föreslår i motion 2013/14:C258 ett tillkännagivande om behovet av åtgärder för att bevara och utveckla förutsättningarna för trädgårdsodling i städerna. Enligt motionären bör regeringen ge Boverket och andra berörda myndigheter i uppdrag att främja att kommunerna integrerar olika former av trädgårdsodling i stadsplaneringen. Vidare bör regeringen utreda hur städernas livsmedelsförsörjning kan säkras och husbehovsodlingens roll i detta sammanhang.

I motion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP), som handlar om upprustning av miljonprogrammets bostadsområden, behandlas bl.a. stadsodlingens betydelse för att både skapa en trivsamt miljö och en hållbar matproduktion. Mot denna bakgrund föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande förordar att regeringen ska ge länsstyrelser och berörda myndigheter i uppdrag att främja stadsodling (yrkande 7).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner med motsvarande eller liknande förslag som de nu aktuella. Våren 2012 hänvisade utskottet till sina tidigare ställningstaganden och till ett då aktuellt regeringsuppdrag och anförde följande (bet. 2011/12:CU14).

Som framgått ovan behandlade och avstyrkte civilutskottet föregående år motioner som i huvudsak var likalydande med de nu aktuella. Utskottet konstaterade då att de aktuella frågorna redan uppmärksammas i olika former av statliga myndigheter och genom särskilda satsningar. Sedan dess har regeringen tagit ytterligare initiativ på området genom ett uppdrag till Boverket att utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning och avstyrker motionerna.

Stöd till kommunernas planering

Boverket har under de senaste åren behandlat frågor som aktualiseras i motionerna i ett antal olika projekt som har redovisats i rapporter och skrifter. Det gäller exempelvis Grönstrukturer i landets kommuner (rapport 2012:13), Planera för rörelse – en vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen (Boverket 2012), Bostadsnära natur (Boverket 2007) och Låt staden grönska (Boverket 2010).

Inom ramen för den verksamhet som Delegationen för hållbara städer bedrev under 2008–2012 beviljades stöd till flera projekt med inriktning på de frågor som behandlas i motionerna, bl.a. avseende stadsodling.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet delar motionärernas syn på vikten av att frågor om grönområden beaktas i planarbetet och att behovet av ytor för bl.a. fysisk aktivitet, rekreation och odling tillgodoses. Utskottet utgår från att även regeringen har denna uppfattning. Det kan också konstateras att dessa frågor uppmärksammats i olika former under de senaste åren genom bl.a. uppdrag till Boverket och särskilda satsningar. När det gäller de närmare formerna för hur dessa frågor bör hanteras i olika kommuner eller mer detaljerade synpunkter på hur plan- och bygglagens krav i dessa avseenden bör tillgodoses avstår utskottet från att ta ställning. Sådana frågor får överlåtas till de enskilda kommunerna och till det metodutvecklingsarbete som bedrivs av bl.a. Boverket.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsförslagen.

Etablering av externa köpcentrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om lagändringar i syfte att motverka etablering av externa köpcentrum. Utskottet framhåller kommunernas ansvar för planläggningen och att Boverket nyligen har fått regeringens uppdrag att vidareutveckla sin vägledning för kommunernas arbete med frågor om handelsetableringar.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionerna

I motion 2013/14:C221 av Jan Lindholm m.fl. (MP) behandlas frågor om lokalisering av handel som gäller förhållandet mellan närservice och externa köpcentrum. Motionärerna framhåller att etableringen av externa köpcentrum leder till att den lokala handeln får stora problem som i första hand drabbar dem som inte har tillgång till bil. Mot denna bakgrund före-

slås ett tillkännagivande till regeringen om riskerna med växande extern handel (yrkande 1). Riksdagen bör också framhålla behovet av ett kraftfullare agerande från statens sida för att stödja en utvecklad närservice i det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet (yrkande 2). Vidare bör eventuella etableringar av externa köpcentrum föregås av miljökonsekvensbeskrivningar (yrkande 3). Riksdagen bör också förorda att ett moratorium införs under fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs (yrkande 4). I tillkännagivandet bör riksdagen avslutningsvis framhålla behovet av en utredning för att bringa klarhet i frågan om hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan utvecklas (yrkande 5).

Även i motion 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 9 föreslås att riksdagen ställer sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om att ett femårigt moratorium för nybyggnation av externa köpcentrum bör införas. Under denna tid bör det enligt motionen göras ändringar i lagstiftningen så att utvecklingen av handelsetableringar blir långsiktigt hållbar.

Tina Ehn (MP) framhåller i motion 2013/14:C370 att etablering av externa köpcentrum ofta påverkar den boendenära handeln i flera kommuner. Mot denna bakgrund föreslår motionären ett tillkännagivande om behovet av en ny lagstiftning som föreskriver obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel (yrkande 2).

I motion 2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att ett moratorium för etablering av externa köpcentrum bör införas omgående i avvaktan på lagändringar i plan- och bygglagen (yrkande 4). Inriktningen av lagändringarna bör vara att bestämmelser införs som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen (yrkande 3).

Tidigare behandling

Förslag med motsvarande inriktning på restriktioner för etablering av externa köpcentrum har behandlats och avstyrkts av civilutskottet under en följd av år. Våren 2011 anförde utskottet bl.a. följande i frågan (bet. 2010/11:CU22).

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte finns skäl att genomföra en översyn av plan- och bygglagen med den förordade inriktningen eller införa ett moratorium för externa köpcentrum. Planeringen av handelsetableringar och de avvägningar som måste göras i dessa sammanhang bör kunna hanteras inom den nya plan- och bygglagens regelverk. Även på detta område kan det naturligtvis finnas behov av metodutveckling och spridning av goda exempel på hur frågor om handel kan hanteras i kommunernas planarbete. Boverket har också givit ut flera skrifter om planering och handel. Det kan vidare nämnas att den typ av avvägningar som föranlett motionerna tas upp i den tidigare omnämnda rapporten Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (Boverket 2010). I rapporten redovisas erfarenheter av hur man genom detaljplanering och översiktsplanering kan minska sam-

hällets klimatpåverkan. En av de frågor som särskilt tas upp i rapporten är detaljhandelsstrukturen och hur kommunen kan utforma en handelspolicy.

Regeringsuppdrag till Boverket

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2014 (S2013/8937/SAM) Boverket i uppdrag att uppdatera och vidareutveckla vägledningen *Handeln* i planeringen, som verket tog fram 1999. Mot denna bakgrund har Boverkets anslag ökat med 1 000 000 kronor 2014. Under 2014 ska Boverket även genomföra informationsinsatser för att kommunicera innehållet i vägledningen till kommuner och andra berörda aktörer.

Den vägledning från 1999 som uppdraget utgår från lyfter bl.a. fram viktiga aspekter som ska belysas i den konsekvensanalys som föregår en handelsetablering och ger goda exempel på handelsutredningar och handelsstrategier och även på hur partnerskap och samverkan kan leda till både god samhälls- och handelsutveckling.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte ändrat uppfattning i de frågor som tas upp i motionerna. Det bör således inte införas något förbud mot att etablera externa köpcentrum eller någon lagändring som är direkt inriktad på att motverka sådana detaljhandelsanläggningar. Plan- och bygglagen innehåller redan i dag bestämmelser om de avvägningar som måste göras i samband med en utbyggnad av exempelvis en handelsanläggning. Det är i första hand den aktuella kommunen som har ansvaret för att kraven på hänsyn till bl.a. miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden blir tillgodosedda vid planläggningen. Som framgår ovan har regeringen nyligen gett Boverket i uppdrag att uppdatera och vidareutveckla verkets vägledning för kommunernas arbete med frågor om handelsetableringar. I uppdraget ingår även att genomföra informationsinsatser för att kommunicera innehållet i vägledningen till kommuner och andra berörda aktörer.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Icke-kommersiella frizoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om lagstiftning avseende icke-kommersiella frizoner. Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i frågan som innebär att det inte finns skäl att begränsa kommunernas handlingsfrihet i det aktuella avseendet.

Motionen

I motion 2013/14:C371 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning med uppgiften att föreslå lagstiftning och andra åtgärder som stärker skyddet av – och även underlättar expansionen av – icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen. Motionärerna hänvisar till att kommunerna ibland inte orkar stå emot trycket från multinationella koncerner som vill etablera sig i områden som ännu inte har kommersiell verksamhet.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsförslag behandlades och avstyrktes av utskottet våren 2012 (bet. 2011/12:CU14). Utskottet anförde följande.

Det är kommunerna som, inom ramen för bestämmelserna i bl.a. plan- och bygglagen, i sin planering och i ärenden om bygglov ska ta ställning till frågor om stadsrummets utformning i bl.a. de avseenden som tas upp i motionen. Utskottet delar inte motionärens uppfattning att det finns skäl att begränsa kommunernas handlingsfrihet i dessa avseenden. Motionen avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte ändrat uppfattning i den aktualiserade frågan och avstyrker således motion 2013/14:C371 yrkande 5.

Näringsverksamhet i bostadsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen ska framhålla att vissa bestämmelser i plan- och bygglagen utgör hinder för etablering av näringsverksamhet i bostadsområden. Utskottet framhåller att de aktuella bestämmelserna är en viktig utgångspunkt för de avvägningar som kommunen måste göra i dessa sammanhang, men att andra åtgärder som kan påverka möjligheten att etablera viss näringsverksamhet i bostadsområden är föremål för överväganden.

Motionen

I motion 2013/14:C292 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M) föreslås ett tillkännagivande om att den fria etableringsrätten ibland hindras av vissa bestämmelser i plan- och bygglagen. Enligt motionen är det framför allt bestämmelserna i 2 kap. 4 och 5 §§ som utgör hinder för en fri etablering.

Motionären hävdar bl.a. att kravet på att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet kan utgöra hinder för nyetablering av företag.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Enligt de aktuella paragraferna i 2 kap. plan- och bygglagen gäller bl.a. följande. Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet (4 §). Vidare ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet, möjligheterna att ordna trafik och att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar (5 §).

Tidigare behandling

Civilutskottet har tidigare behandlat snarlika motionsförslag från samma motionär i betänkandena 2010/11:CU22, 2011/12:CU14 och 2012/13:CU9. Vid sin behandling av frågan våren 2011 anförde utskottet följande (bet. 2011/12:CU14):

Som utskottet förstår förslaget syftar motionären bl.a. på den situationen när en byggnad inom planlagt område helt eller delvis tas i anspråk för ett annat ändamål än den senast använts för, exempelvis vid etablering av viss näringsverksamhet i en byggnad som använts för bostadsändamål. En sådan ändrad användning kan stå i strid mot en bestämmelse i detaljplan.

I en detaljplan får kommunerna bestämma bl.a. om byggnaders användning (4 kap. 11 § 2). Det krävs bygglov för en ändring av en byggnad som innebär att byggnaden helt eller delvis tas i anspråk för annat ändamål än det som byggnaden senast använts för (9 kap. 2 § första stycket 3 a). Om den bygglovspliktiga åtgärden inte är förenlig med detaljplanen kan en planändring vara nödvändig. Det finns emellertid ett visst begränsat utrymme att ge bygglov för åtgärder som avviker från gällande detaljplan, bl.a. om avvikelsen är liten och förenlig med detaljplanens syfte (9 kap. 31 § 3).

Frågan om att vidga utrymmet för planavvikelser har diskuterats i de utredningar som låg till grund för regeringens förslag om den nya plan- och bygglagen. I detta sammanhang har bl.a. frågan om etablering av viss näringsverksamhet berörts. I Byggprocessutredningens betänkande (SOU 2008:68) föreslogs en vidgning som innebar möjlighet att medge bygglov till åtgärder som strider mot en detaljplan om åtgärden är godtagbar med hänsyn till dess omfattning och planens syfte. I propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170) föreslogs emellertid endast viss språklig ändring i regleringen av möjligheten till avvikelse från detaljplan. Regeringen bedömde att det för närvarande inte finns tillräckligt beredningsunderlag för att i sak ändra de nuvarande bestämmelserna om avvikelse från plan.

Utskottet är inte berett att föreslå förnyade överväganden i den aktualiserade frågan. Den nya plan- och bygglagen bör ha varit i kraft under en tid, och viss erfarenhet bör ha hunnit vinnas av lagens tillämpning, innan det kan bli aktuellt att åter ta upp frågor om bl.a. möjligheten till etableringar som innebär avvikelse från plan.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har vid flera tillfällen tidigare avstyrkt motsvarande eller snarlika motionsförslag från samma motionär om lagändringar i syfte att underlätta etablering av näringsverksamhet i bostadsområden. Motionären anser att vissa bestämmelser i plan- och bygglagen som anger allmänna intressen i samband med planläggning och prövning av ärenden om lov utgör hinder för fri etablering. Utskottet vill för sin del framhålla att de aktuella bestämmelserna, tillsammans med övriga allmänna och enskilda intressen som anges i 2 kap. plan- och bygglagen, är en viktig utgångspunkt för de avvägningar som kommunen måste göra i bl.a. dessa sammanhang. De problem som kan finnas vid samlokalisering av bostäder och näringsverksamhet bör kunna hanteras inom ramen för de aktuella bestämmelserna.

Utskottet vill med anledning av motionen emellertid även erinra om att andra lagändringar i syfte att underlätta etablering av viss näringsverksamhet i bostadsområden har varit föremål för överväganden. I arbetet med den nya plan- och bygglagen diskuterades, som framgår ovan, möjligheten att vidga utrymmet för s.k. planavvikelse. Denna fråga har även tagits upp i Plangenomförandeutredningens slutbetänkande (SOU 2013:34). Regeringen har aviserat att en proposition om en enklare planprocess kommer att överlämnas till riksdagen senast den 18 mars 2014. I lagrådsremissen avseende denna proposition finns förslag om ökat utrymme för avvikelse från detaljplan som delvis tar sikte på sådana etableringar som motionären åsyftar, dvs. mindre verksamheter som inte är störande för kringliggande bostäder.

Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:C292.

Trafikfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bl.a. ändringar i plan- och bygglagen som syftar till att uppnå mer miljöanpassade trafiklösningar. Utskottet anser att plan- och bygglagens bestämmelser, tillsammans med regleringen i anknytande lagar, ger ett bra underlag för kommunernas planering av frågor om trafikförsörjning och trafiklösningar i olika avseenden.

Jämför reservation 8 (MP, V).

Motionerna

Stina Bergström m.fl. (MP) framhåller i motion 2013/14:T526 att staten har en viktig roll i att sätta ramar som styr mot ett transportsnålt samhälle och att plan- och bygglagen är ett viktigt instrument i detta sammanhang.

Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om att länsstyrelserna bör ges en starkare roll när det gäller att samordna samhälls- och transportplaneringen mellan kommuner (yrkande 5), att plan- och bygglagen bör kompletteras med en portalparagraf som gör det tydligt att lagen ska tillämpas så att de nationella miljö kvalitetsmålen bäst kan tillgodoses (yrkande 6) och att kommunerna bör ha ansvar för att göra trafik konsekvensbeskrivningar för detaljplaner som kan ha stor påverkan på trafikens utveckling (yrkande 7). Vidare bör riksdagen framhålla att ett utbildningsprogram bör genomföras med syfte att stärka kunskaperna om hur lokal eller regional samhällsplanering kan bidra till att miljömålen nås (yrkande 8). I motionen föreslås även ett tillkännagivande om att plan- och bygglagen bör ändras så att de kommuner som så önskar ska kunna begränsa ny bebyggelse med hänvisning till bristande tillgång till kollektivtrafik (yrkande 22).

Enligt motion 2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) måste samhällsplaneringen bidra till en mer miljöanpassad transportsektor. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som stärker den regionala samordningen så att miljöbelastande transporter kan minska (yrkande 1). Vidare föreslås att kommunerna ska kunna kräva att samhällsbyggare – de som bygger nya bostads- eller företagsområden – redovisar trafiksnåla transportlösningar i transportplaner (yrkande 2). Motionärerna ger också ett antal exempel på vad dessa transportplaner ska innehålla, t.ex. placering och utformning av hållplatser, placering av byggnader så att avståndet till kollektivtrafik minimeras, säkra p-platser för cyklar och införande av bilpooler.

I partimotion 2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att tillgången till cykelvägar i bostadsområden bör säkerställas genom de planeringsinstrument som finns i plan- och bygglagen.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Kommunernas planläggning ska ske med hänsyn till bl.a. miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden (2 kap. 3 § PBL). Denna bestämmelse tillkom i samband med införandet av den nya plan- och bygglagen. I propositionen (prop. 2009/10:170) framhöll regeringen att det är viktigt att den fysiska planeringen samordnas bättre med infrastrukturplaneringen med syfte att uppnå en mer transport- och energieffektiv samhällsbyggnad.

Vid kommunernas planläggning och i ärenden om bygglov ska överväganden om bl.a. trafikförsörjning och trafiklösningar ingå. Det framgår såväl i redovisningen av allmänna intressen som i bestämmelser om de olika planinstrumenten. Det anges således att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö (2 kap. 6 § första stycket 6). Frågor om behovet av regional samordning ska uppmärksam-

mas i samband med kommunernas arbete med översiktsplanen. Det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen (3 kap. 5 § 4). När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering (3 kap. 9 §). I detaljplanearbetet får kommunerna ta ställning till frågor om bl.a. byggnaders placering och utförande, markreservat för trafik- och väganläggningar samt parkering. En närmare prövning av vissa av dessa frågor kan även aktualiseras i ärenden om bygglov.

Tidigare behandling

Civilutskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsförslag liknande dem som förs fram i motionerna 2013/14:T526 och 2013/14:T264 om att regleringen av trafikfrågor i plan- och bygglagen ska ses över och bli mer utförlig. Utskottet har bl.a. hänvisat till att det redan framgår av lagen att trafikfrågorna ska beaktas i kommunernas planering och i det regionala samrådet. Vidare har utskottet hänvisat till det planeringsstöd till kommunerna som ges av bl.a. Boverket. Vid behandlingen våren 2012 av motionsförslag motsvarande de nu aktuella förslagen i 2013/14:T264 anförde utskottet följande (bet. 2011/12:CU14):

Som framgår av redovisningen ovan ingår överväganden om olika transportfrågor som en naturlig del i kommunernas fysiska planering. Det framgår också av bestämmelserna i plan- och bygglagen att planläggning ska ske med hänsyn till bl.a. miljö- och klimataspekterna. Infrastrukturförslagen kräver, som motionärerna framhåller, ofta en samverkan mellan berörda kommuner. I lagen anges också att kommunen i sitt arbete med översiktsplanen ska samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Boverket har i flera rapporter uppmärksammat hanteringen av frågor om miljöanpassade transporter i samband med fysisk planering och utarbetat vägledning för kommunernas arbete på detta område. Dessa frågor uppmärksammas exempelvis i rapporten Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (2009).

I den mån förslagen i motionen innebär att ett nytt planinstrument, transportplanen, bör införlivas i plan- och bygglagen delar inte utskottet denna uppfattning. Däremot kan det givetvis finnas anledning för kommunerna att i olika former särskilt uppmärksamma trafikfrågorna utan att dessa är direkt knutna till ett aktuellt planärende. Såväl Boverket som andra myndigheter och organisationer har gett ut material som kan ge kommunerna stöd i detta arbete. Exempelvis har Trafikverket tagit fram ett antal rapporter inom ett projekt benämnt Trast (trafik för en attraktiv stad). I juni 2011 publicerades Trast-guiden som är avsedd att ge stöd till kommuner av alla storlekar att ta fram en trafikstrategi.

Utskottet ser positivt på att frågor om hur den fysiska planeringen kan bidra till energieffektiva och miljöanpassade transportlösningar uppmärksammas i bl.a. det metodutvecklingsarbete som bedrivs av flera myndigheter och organisationer. Den aktuella motionen ger emellertid inte anledning till något tillkännagivande i frågan.

Utskottet har vid flera tillfällen även behandlat och avstyrkt motioner med liknande förslag om cykelvägar som i motion 2013/14:C431. Våren 2013 hänvisade utskottet till sina tidigare ställningstaganden och till Cyklingsutredningens ställningstagande i fråga om behovet av ändringar i PBL vad avser bl.a. planeringen av cykelvägar (bet. 2012/13:CU9). Utskottet anförde följande:

Utskottet anser liksom motionärerna att cykel- och kollektivtrafikens behov måste beaktas och tillmätas stor vikt i samband med kommunernas detaljplanearbete och vid övrig fysisk planering. I den frågan råder det inga delade meningar. De aktuella motionerna får emellertid förstås som att PBL bör kompletteras med detaljerade krav på hur kommunerna ska beakta dessa behov i sitt planeringsarbete, i form av normer för cykelparkering och avståndet mellan bostad och kollektivtrafik samt krav på cykelvägar. I denna fråga delar inte utskottet motionärernas uppfattning. Det bör även i fortsättningen ligga på kommunernas ansvar att utifrån de lokala förutsättningarna uppfylla de krav i PBL som har bäring på frågor om cykel- och kollektivtrafik.

Som framgått ovan har Cyklingsutredningen kommit till slutsatsen att det saknas skäl att ändra i PBL i de avseenden som motionärerna föreslår. Utskottet vill inte föregripa den beredning som nu pågår av Cyklingsutredningens betänkande vad gäller behovet i allmänhet av förändrade regler m.m. i frågor som berör cykeltrafiken. De förslag som förs fram i de aktuella motionerna avstyrks därför av utskottet.

Stöd för kommunernas arbete med trafikfrågor i den fysiska planeringen

Boverket har nyligen publicerat rapporten Samordna planeringen för bebyggelse och transporter (rapport 2013:33). Rapporten ska fungera som en fördjupad kunskapsöversikt för planerare vid bl.a. kommuner, länsstyrelser, regioner och statliga myndigheter och underlätta samordningen i konkreta planeringsprojekt. Vidare arrangerar Boverket tillsammans med Trafikverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) under våren 2014 ett antal seminarier i olika delar av landet om s.k. åtgärdsvalsstudier. Åtgärdsvalsstudier ingår i den nya planeringsprocess för transportlösningar som har introducerats under de senaste åren.

Vid sidan av Boverket ger Trafikverket ut material som stöd för hur trafikfrågorna kan integreras i den fysiska planeringen på kommunal och regional nivå. Ett aktuellt exempel på ett sådant stöd är rapporten Transportsystemet i samhällsplaneringen – Trafikverkets underlag för tillämpning av 3–5 kap. miljöbalken och av plan- och bygglagen (Rapport 2013:121) som behandlar hur transportsystemet kan beaktas i bl.a. översikts- och detaljplanearbetet och i samband med bygglov. Rapporten innehåller ställningstaganden om hur den fysiska planeringen bör interagera

med transportsystemet för att långsiktigt säkerställa en utveckling i de nationella mål som har bäring på transportsystemet. Rapporten vänder sig till dem som arbetar med samhällsplanering i kommunerna och på länsstyrelserna.

Uppdrag till Boverket

Boverket fick i oktober 2013 regeringens uppdrag att analysera frågor om sambandet mellan det regionala tillväxtarbetet och kommunernas översiktsplanering (S2013/7372/PBB). I detta uppdrag ingår att analysera hur det regionala tillväxtarbetet, inklusive arbetet med det regionala trafikförsörjningsprogrammet och länsplanerna för regional transportinfrastruktur, har samordnats med kommunernas översiktsplanering. Om analysen visar på ett behov av ytterligare insatser för att stärka samordningen mellan det kommunala översiktsplanearbetet, infrastruktur- och transportplaneringen samt det regionala tillväxtarbetet, ska förslag till sådana insatser läggas fram. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2014.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan har utskottet vid flera tillfällen tidigare behandlat och avstyrkt motionsförslag med motsvarande inriktning som de nu aktuella. Utskottet anser att plan- och bygglagens bestämmelser, tillsammans med regleringen i anknypande lagar, ger ett bra underlag för kommunernas planering av frågor om trafikförsörjning och trafiklösningar i olika avseenden. Det gäller även frågor om mellankommunal och regional samordning i trafikplaneringen. Möjligheten att förstärka denna samordning analyseras för närvarande inom ramen för ett regeringsuppdrag till Boverket.

Även i övrigt ges kommunerna ett omfattande stöd för att hantera olika trafikfrågor i planeringen, såväl av Boverket som av andra myndigheter. Flera nyligen publicerade myndighetsrapporter är inriktade på att ge kommunerna stöd i arbetet med att samordna trafikfrågorna med övriga frågor som ska beaktas i den fysiska planeringen.

När det gäller frågan om planeringen av cykelvägar som tas upp i en av motionerna konstaterade Cyklingsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 2012:70) att det redan inom ramen för nu gällande system är möjligt att planera för och beakta cyklingens behov och att det saknas skäl att ändra lagen i detta avseende.

Utskottet anser liksom motionärerna att den fysiska planering som utgår från bestämmelserna i plan- och bygglagen bör kunna bidra till miljöanpassade trafiklösningar som bl.a. beaktar uppsatta miljömål. De förslag som förs fram i motionerna ger emellertid inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om lagändringar eller andra åtgärder.

Med hänvisning till detta och till tidigare behandling av de aktuella frågorna avstyrker utskottet motionerna 2013/14:C431 yrkande 10, 2013/14:T264 yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:T526 yrkandena 5–8 och 22.

Parkeringsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om användningen av parkeringsnormer och om kommunernas rätt att ställa krav i frågor om parkering. Utskottet anser att kommunerna även fortsättningsvis bör ha en relativt stor frihet att hantera parkeringsfrågor i samband med planläggning och frågor om bygglov utifrån de lokala förhållandena.

Jämför reservation 9 (MP, V).

Motionerna

I partimotion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att plan- och bygglagen bör förtydligas så att det framgår att parkeringsnormerna inte bara ska användas för att ordna den lokala trafiksituationen utan också bidra till att miljö kvalitetsmålen och de trafikpolitiska målen nås (yrkande 9). Detta kan enligt motionen exempelvis ske genom att kommunerna bestämmer ett maximalt antal bilparkeringar, ett minimikrav för cykelparkeringar och sänker kraven på parkeringsplatser för de exploatörer som ordnar bilpooler för de boende. Vidare föreslås att Boverket ska utarbeta en miniminorm för cykelparkeringar vid nybyggnation av bostäder i tätort (yrkande 11).

Stina Bergström m.fl. (MP) föreslår i motion 2013/14:T526 yrkande 20 ett tillkännagivande som motsvarar yrkande 9 i ovanstående motion.

Enligt motion 2013/14:C415 av Johan Hultberg (M) bidrar kommunernas krav på byggande av parkeringsplatser som villkor för bygglov för bostadshus till ett fortsatt bilberoende. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga kommunernas bestämmanderätt i fråga om detaljplanering för parkeringsplatser.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Enligt plan- och bygglagen får kommunen i en detaljplan bestämma de krav i fråga om att ordna utrymme för parkering, lastning och lossning som behövs med hänsyn till bestämmelserna i lagen om att ”det på tomten eller i närheten av den i skäligen utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon” (4 kap. 13 § 1 och 8 kap. 9 § första stycket 4).

Vissa kommuner använder s.k. parkeringsnormer som är avsedda att ge vägledning till hur kommunerna bedömer parkeringsbehovet i olika områden eller vid olika typ av bebyggelse. Kommunernas användning av parkeringsnormer regleras inte genom plan- och bygglagen och har inte någon direkt rättslig verkan. Det är varje enskild kommun som får besluta om man ska använda sig av parkeringsnormer som underlag i arbetet med detaljplaner och bygglov.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt olika förslag om en förändrad reglering av parkering i plan- och bygglagen. Våren 2013 behandlade utskottet ett motionsförslag om att kraven på parkering i plan- och bygglagen skulle tas bort (bet. 2012/13:CU9). Utskottet anförde följande:

Med anledning av det nu aktuella förslaget om bilparkering och behandlingen i föregående avsnitt av motionsförslag om cykelparkering finns det först skäl att erinra om att bestämmelserna i PBL om parkering inte begränsas till ett visst fordonsslag. De aktuella bestämmelserna ger kommunerna möjlighet att ställa krav på hur parkeringsfrågorna ska lösas inom ett planområde eller vid behandling av ett bygglovärende.

Bestämmelserna ger utrymme för kommunerna att anpassa kraven i olika avseenden, exempelvis utifrån byggnadernas användningssätt. Det förefaller inte realistiskt att, som motionärerna förordar, helt ta bort kommunernas möjlighet att reglera frågor om bilparkering. Det skulle kraftigt begränsa kommunernas möjlighet att utforma en hållbar trafikplanering och parkeringspolitik.

När det gäller utformningen av kommunernas parkeringsnormer bör dessa givetvis anpassas efter det bedömda behovet av parkeringsplatser. Exempelvis kan behovet av parkeringsplatser för bilar vid fastigheter med studentbostäder i ett område med god tillgång till kollektivtrafik vara mycket begränsat. Det får förutsättas att de kommuner som använder sig av parkeringsnormer beaktar de olika förhållanden som kan påverka behovet av utrymme för parkering.

Stöd till kommunernas arbete med parkeringsfrågor

Boverket har tagit upp frågor om planering av parkering i flera rapporter, även särskilda frågor om bl.a. cykelparkering och parkering vid studentbostäder. Under det senaste året har rapporter om parkering inriktade på stöd till kommunerna getts ut av bl.a. Trafikverket (Parkering i täta attraktiva städer – dags att förändra synsätt, maj 2013) och Sveriges Kommuner och Landsting (Parkering för hållbar stadsutveckling, februari 2013).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet ger bestämmelserna i plan- och bygglagen stort utrymme för kommunerna att i samband med planläggning och prövning i ärenden om bygglov anpassa kraven på parkering till lokala förhållanden och behov. I de två motionerna från Miljöpartiet föreslås att plan- och byggla-

gen ska förtydligas vad gäller kommunernas användning av s.k. parkeringsnormer. Det bör därför först erinras om att användningen av parkeringsnormer inte regleras i plan- och bygglagen utan används av många kommuner som en vägledning till hur kommunerna bedömer parkeringsbehovet i olika områden eller vid olika typ av bebyggelse. Utskottet anser inte heller att det bör införas bestämmelser om parkeringsnormer i lagen.

När det gäller kommunernas arbete med att utforma en parkeringspolicy och att beakta parkeringsfrågorna i arbetet med en hållbar stadsutveckling har, som framgår ovan, Boverket, Trafikverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) gett stöd i form av metodutveckling och vägledningar. I dessa vägledningar behandlas bl.a. den typ av frågor som tas upp i motionerna, dvs. hur kraven på parkering kan anpassas i förhållande till typ av bebyggelse, möjlighet till samutnyttjande, tillgång till kollektivtrafik m.m. Enligt den ovan omnämnda skriften från SKL använder sig redan flera kommuner av flexibla bilparkeringsnormer som har utformats med sådana utgångspunkter.

Utskottet anser att kommunerna även fortsättningsvis bör ha en relativt stor frihet att hantera parkeringsfrågorna i samband med planläggning och frågor om bygglov utifrån de lokala förhållandena. De nu aktuella motionerna avstyrks av detta skäl och med hänvisning till det anförda.

Tillgänglighetsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om kraven på tillgänglighet i plan- och bygglagstiftningen. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden i de aktualiserade frågorna och till ett pågående arbete med att genomföra funktionshinderspolitiken.

Jämför reservation 10 (MP, V).

Motionerna

I motion 2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP) framhålls att det finns brister i efterlevnaden av de krav på tillgänglighet som finns i plan- och bygglagstiftningen. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att brister i tillgänglighet inte får förekomma vid nybyggnation (yrkande 3). Vidare anser motionären att handikapp- och tillgänglighetsfrågorna ofta kommer in för sent i planeringsprocessen och föreslår därför att riksdagen ska framhålla att kunskapen hos handikapporganisationerna måste tas till vara i ett tidigt stadium i planprocessen och att det bör övervägas att ge handikapporganisationer samma möjlighet som miljöorganisationerna att överklaga vissa beslut (yrkande 4).

I motion 2013/14:C450 av Ann-Christin Ahlberg (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet att se över lagstiftningen så att bostäder och lokaler blir tillgängliga för alla.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Bestämmelserna i plan- och bygglagen om tillgänglighet i byggnader innebär i korthet bl.a. följande (8 kap. 1–2 §§ PBL). En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta krav ska uppfyllas i samband med nybyggnad, ombyggnad eller en annan ändring av en byggnad. Vid nybyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden. Vid ombyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som förnyas genom ombyggnaden. Vid en annan ändring av en byggnad ska kraven uppfyllas för ändringarna. Hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas.

Ett byggnadsverk ska ha de egenskaper som är väsentliga i fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § första stycket 8). Vad som gäller för att detta krav ska uppfyllas framgår av föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar med stöd av lagen. Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet ska byggnaden enligt plan- och byggförordningen vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar (3 kap. 18 § PBF). En bostad behöver emellertid inte vara tillgänglig genom en hiss om byggnaden har färre än tre våningar.

Tidigare behandling

Utskottet har de två senaste åren behandlat och avstyrkt motioner med förslag motsvarande de nu aktuella i motion 2013/14:C260. Våren 2012 anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2011/12:CU14):

Civilutskottet anser liksom motionärerna att behovet av att utforma den byggda miljön så att den så långt som möjligt är tillgänglig för alla människor bör vara en av de centrala utgångspunkterna vid planering och byggande. Kraven på tillgänglighet i den byggda miljön var också en av de frågor som ägnades särskild uppmärksamhet i det utredningsarbete som låg till grund för den nya plan- och bygglagen. Ett allvarligt problem som hade uppmärksamats och som också tas upp i motion 2011/12:C245, var att även nya byggnader och bostadsområden ibland visar upp brister i tillgänglighet. Genom bestämmelser i den nya lagen har risken för sådana problem begränsats bl.a. genom en utvidgning av bygglovsprövningens omfattning. Kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga ska, till skillnad mot tidigare, behandlas redan i bygglovsprövningen. Den tidigare gällande ordningen ansågs leda till att tillgänglighetskraven ibland uppmärksammades alltför sent i byggprocessen.

Utskottet delar uppfattningen som förs fram i samma motion att det är angeläget att på ett tidigt stadium i en planprocess ta till vara handikapporganisationernas kunskap och erfarenhet. I plan- och bygglagen anges också att kommunen i arbetet med att ta fram ett förslag till en detaljplan ska ge tillfälle till samråd för bl.a. sammanslutningar som har ett väsentligt intresse av förslaget (5 kap. 11 §). I denna krets anses bl.a. olika handikapporganisationer ingå. Den fråga som tas upp i motionen om att ge handikapporganisationer rätt att överklaga detaljplaner prövades och avstyrktes av utskottet i samband med beslutet om att införa den nya plan- och bygglagen (bet. 2009/10:CU25). Utskottet hänvisade då till de bedömningar som regeringen tidigare hade redovisat i fråga om PBL-systemets principer vad gäller uppgiften att göra den slutliga avvägningen när det gäller samhällets intressen.

Regeringsuppdrag m.m.

Regeringen beslutade i juni 2011 om en strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken under perioden 2011–2016. Inom ramen för arbetet med regeringens strategi har Boverket fått i uppdrag att arbeta efter följande delmål (S2011/8810/FST):

- En bättre kommunal tillsyn över hur bestämmelserna om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder följs.
- En förbättrad tillämpning av bestämmelserna om enkelt avhjälpna hinder.
- Fler kommuner ska ha inventerat sitt flerbostadshusbestånd ur tillgänglighetssynpunkt.
- Funktionshindersperspektivet ska tydligt avspeglats i den fysiska planeringen vid utgången av 2016.
- Senast 2016 ska kommunerna utöva en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget med en hög grad av rättssäkerhet.

Arbetet med delmålen ska redovisas till regeringen årligen i en särskild rapport. Den första rapporten 2012 redovisade hur situationen var när arbetet med de uppsatta målen påbörjades (Boverket, rapport 2012:5). I den andra rapporten redovisade Boverket arbetet med delmålen och beskrev genomförda insatser och resultat (Boverket, rapport 2013:12).

Boverket administrerar även ett stöd för inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet som kan ges till kommuner mellan den 1 februari 2014 och den 1 augusti 2015.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet delar givetvis uppfattningen i MP-motionen att nytillkommande bebyggelse måste leva upp till de krav på tillgänglighet och användbarhet som ställs med stöd av plan- och bygglagstiftningens bestämmelser. Som anförs i det ovan refererade ställningstagandet från civilutskottets tidigare behandling av ett motsvarande motionsförslag uppmärksammades problemet med att även nya byggnader och bostadsområden ibland visade upp brister i tillgänglighet i arbetet med den nya plan- och bygglagen. För

att motverka detta problem infördes bestämmelser om att kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga ska behandlas redan i bygglovsprövningen. Den tidigare gällande ordningen ansågs leda till att tillgänglighetskraven ibland uppmärksammades alltför sent i byggprocessen.

Som framgår ovan har utskottet tidigare även tagit ställning till motionsförslag om att kunskapen hos handikapporganisationerna måste tas till vara i ett tidigt stadium i planprocessen. Utskottet hänvisade till att synpunkter kan föras fram vid samrådet om förslag till en detaljplan. Däremot var utskottet inte berett att ställa sig bakom förslaget om att ge dessa organisationer en särställning vad gäller möjligheten att överklaga planer. Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande.

När det gäller motionsförslaget om en allmän översyn av lagstiftningen i syfte att uppnå en god tillgänglighet för alla vill utskottet hävda att det nu i första hand gäller att etablera ett synsätt och vidta åtgärder som kan bidra till ett samhälle som utformas så att människor med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga i samhället. Ett flertal myndigheter, däribland Boverket, har regeringens uppdrag att arbeta efter ett antal delmål som kan bidra till en sådan utveckling. En av de angelägna frågor som Boverket ska ägna särskild uppmärksamhet åt är tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen om enkelt avhjälpta hinder mot tillgänglighet. Vidare ska Boverket arbeta med sikte på att funktionshindersperspektivet tydligare ska avspeglats i den fysiska planeringen. I uppdraget ingår även att ge stöd till kommunernas arbete med att skaffa sig ett bättre kunskapsunderlag om tillgängligheten i bostadsbeståndet.

Därmed anser utskottet att det inte finns något skäl för riksdagen att tillstyrka de förslagna tillkännagivandena. Motionerna 2013/14:C260 yrkandena 3 och 4 samt 2013/14:C450 avstyrks således.

Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ytterligare skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Utskottet hänvisar till gällande skyddsbestämmelser och konstaterar att det inte framgår av motionen i vilka avseenden dessa bestämmelser anses vara otillräckliga. Vidare hänvisar utskottet till att förslag om att förtydliga den aktuella regleringen avseende varsamhets- och skyddsbestämmelser i detaljplan är föremål för överväganden.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionen

Markus Wiechel m.fl. (SD) framhåller i motion 2013/14:C390 vikten av att arkitektoniskt värdefulla och sällsynta historiska byggnader bevaras till eftervärlden. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om behovet att stärka skyddet för historiskt värdefulla byggnader i plan- och bygglagen (yrkande 14).

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas (8 kap. 13 §). Denna bestämmelse gäller även för bebyggelseområden. Det finns även krav på att ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (8 kap. 14 §). Vidare gäller att ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (8 kap. 17 §). I en detaljplan får kommunen ange rivningsförbud och skyddsbestämmelser för byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i bebyggelseområde av denna karaktär (4 kap. 16 §). Kommunen kan också i detaljplanen ange utökad lovplikt för åtgärder som kan påverka skyddsvärdet (4 kap. 15 §, 9 kap. 8 och 10 §§).

Även miljöbalken innehåller bestämmelser till skydd för kulturvärden i bebyggelsen. Det gäller bl.a. miljöbalkens tredje kapitel om hushållning med mark- och vattenområden där det ställs krav på att områden och miljöer som har allmän betydelse på grund av deras kulturvärden så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem. Om området är av riksintresse ska det skyddas mot sådana åtgärder. I miljöbalkens fjärde kapitel pekas också ett antal särskilt värdefulla områden ut.

Ytterligare bestämmelser om skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader finns i kulturmiljölagen (1988:950), fram till 2014 benämnd lagen om kulturminnen m.m. En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får med stöd av denna lag förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar givetvis motionärernas uppfattning om vikten av att vårda och bevara det kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbeståndet. Som framgår av ovanstående redovisning finns det också skyddsbestämmelser i bl.a. plan- och bygglagen som syftar till att tillgodose detta samhällsintresse. I Boverkets webbaserade vägledning för plan- och bygglagen (PBL-kunskapsbanken) har nyligen Kulturvärden publicerats som ett nytt tema. Temat, som har tagits fram i samarbete mellan Boverket och Riksantikvarieämbetet, syftar till att tydliggöra vilka möjligheter som plan- och bygglagen ger att värna kulturvärdena och att ställa krav på att de tas om hand.

Av motionen framgår inte i vilka avseenden de gällande bestämmelserna anses vara otillräckliga och vilka ytterligare former av skydd som i så fall skulle behöva övervägas. Det kan emellertid i sammanhanget framhållas att vissa förslag om tydligare varsamhets- och skyddsbestämmelser m.m. för bl.a. kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns redovisade i en promemoria som upprättades vid Socialdepartementet i oktober 2013 (S2013/47/PBB). Förslagen, som är föranledda bl.a. av erfarenheter från Boverkets arbete med att följa upp tillämpningen av den nya plan- och bygglagen, avser att tydliggöra varsamhets- och skyddsbestämmelserna i detaljplan för särskilt värdefulla byggnadsverk, tomter, bebyggelseområden och allmänna platser. Regeringen har, som även framgått tidigare i detta betänkande, aviserat att en proposition om en enklare planprocess kommer att lämnas till riksdagen senast den 18 mars 2014. I lagrådsremissen inför denna proposition finns förslag om att regleringen avseende varsamhets- och skyddsbestämmelser i detaljplan m.m. ska förtydligas.

Därmed avstyrks motion 2013/14:C390 yrkande 14.

Vanvårdade hus och tomter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om regleringen i plan- och bygglagen av frågor om vanvårdade hus och tomter. Utskottet hänvisar till de möjligheter att ställa krav på åtgärder som finns enligt bestämmelser i plan- och bygglagen samt miljöbalken.

Motionen

I motion 2013/14:C327 av Gunilla Svantorp (S) framhålls att förfallna hus och ovårdade tomter ibland kan leda till problem för grannar, bl.a. i fråga om otrygghet, sanitära olägenheter och risk för miljöskada. Motionären anser att regleringen i plan- och bygglagen vad gäller underhåll av byggnader och vård av tomter är otydlig och föreslår därför ett tillkännagivande om att ansvaret för förfallna hus bör tydliggöras.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

I plan- och bygglagens bestämmelser om underhåll och varsamhet ställs krav på att ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och tekniska egenskaper i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt (8 kap. 14 §). En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer (8 kap. 15 §).

Om den som är ansvarig låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot en skyldighet enligt lagen får byggnadsnämnden förelägga denne att inom en viss tid vidta åtgärder (11 kap. 19 §). Om ett byggnadsverk är förfallet eller skadat i väsentlig omfattning och inte sätts i stånd inom skälig tid får byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnadsverket (11 kap. 21 §). Om ett föreläggande enligt 19 eller 21 §§ inte följs, får byggnadsnämnden besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske (11 kap. 27 §). Ett föreläggande enligt 19 eller 21 § får förenas med vite (11 kap. 37 §).

När det gäller förhållanden som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller medföra miljökada kan även miljöbalkens allmänna hänsynsregler m.m. (2 kap.) och särskilda bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (9 kap.) medföra krav på att fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren vidtar åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan kortfattat redovisat de bestämmelser i plan- och bygglagen som ställer krav på att byggnadsverk och tomter hålls i vårdat skick. Vidare finns bestämmelser i miljöbalken om hälsoskydd m.m. som kan tillämpas när det finns risk för olägenheter för människors hälsa eller miljökada. Vilka bestämmelser som kan vara aktuella att tillämpa i samband med att det uppstår olägenheter för omgivningen av vanvårdade hus och tomter beror på förhållandena i det enskilda fallet. Det ligger i sakens natur att lagregleringen av frågan inte kan göras alltför detaljerad. Det bör i sammanhanget också framhållas att problem med vanvårdade hus som inte rustas upp, eller eventuellt inte rivs, sannolikt ofta inte beror på svårigheter att fastställa ansvarsförhållandet eller på att det saknas möjlighet att ställa krav på åtgärder. Inte sällan torde problemen i stället bero på att den som är ansvarig för att vidta en åtgärd kan vara svår att nå eller av olika skäl inte anser sig kunna uppfylla de krav som ställs av kommunen.

Därmed avstyrks motion 2013/14:C327.

Så kallade bokaler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om etablering av s.k. bokaler i bl.a. miljonprogrammets bostadsområden. Utskottet hänvisar till kommunala initiativ och anser att även staten bör främja denna typ av integrerade lösningar. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att se över möjligheterna att underlätta lösningar där flera funktioner blandas i en byggnad samt informera om dessa möjligheter och ge stöd till intresserade.

Motionen

I partimotion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) behandlas ett flertal frågor om miljonprogrammets bostadsområden. Motionärerna föreslår bl.a. ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Tillväxtverket och Boverket i uppdrag att utreda möjligheterna att underlätta lösningar där fler funktioner blandas i en byggnad (yrkande 31). Enligt motionärerna bör det bli enklare att exempelvis inrätta en affärslokal i bottenvåningen kopplad till en bostad en trappa upp, en s.k. bokal.

Bakgrund

Butiker, hantverkslokaler m.m. som är kopplade till bostäder avsedda för lokalernas innehavare är ingen ny företeelse i stadsbilden. Tvärtom har det tidigare varit mycket vanligt att exempelvis driva en butik i bottenplanet av en byggnad och ha sin bostad en våning upp. Begreppet bokal (bostad + lokal) har emellertid börjat användas först under senare år i samband med ett förnyat intresse för denna kombination av arbete och boende.

Möjligheten att etablera bokaler, antingen genom nyproduktion eller genom ombyggnad av befintliga bostadshus, har bl.a. aktualiserats som ett led i arbetet med att utveckla miljonprogrammets bostadsområden. Sådana projekt har redan genomförts i bl.a. Rosengård i Malmö, och för närvarande pågår projektering av byggnader med bokaler i Tensta i Stockholm.

Utskottets ställningstagande

I den aktuella motionen behandlas olika åtgärder som kan vidtas i syfte att stimulera till en större mångfald av verksamheter i miljonprogrammets bostadsområden. Dessa områden består nästan uteslutande av bostäder och ofta finns det endast ett fåtal butiker och arbetsplatser. En etablering av fler verksamheter i dessa områden skulle kunna bidra till en positiv utveckling i många avseenden. Ett ökat utbud av arbetsplatser och ett lokalt näringsliv är givetvis i grunden positivt, men det innebär också kortare

avstånd mellan förskola, arbetsplatser och service av olika slag. En ökad näringslivsverksamhet kan också bidra till en bättre samhällsservice, nya mötesplatser och ökad trygghet.

Det krävs olika former av insatser för att stimulera och skapa goda förutsättningar för en etablering av fler verksamheter i miljonprogramsområdena. I motionen hänvisas bl.a. till ett kommunalt initiativ för att underlätta en etablering av småskalig handel m.m. i bostadsområdena. Detta kan ske genom att blanda flera funktioner i samma byggnad. Det kan exempelvis handla om att en näringsidkare har en affärslokal i bottenvåningen av ett hus och sin bostad en trappa upp, en s.k. bokal. Framgångsrika försök med detta har gjorts i bl.a. Malmö. Utskottet anser att även staten bör främja denna typ av integrerade lösningar. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att se över möjligheterna att underlätta lösningar där flera funktioner blandas i en byggnad samt informera om dessa möjligheter och ge stöd till intresserade.

Det utskottet ovan anfört om s.k. bokaler bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C419 yrkande 31 som sin mening tillkänna för regeringen.

Boverkets byggregler och kommunala särkrav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om Boverkets byggregler och kommunala särkrav. Utskottet anser en aviserad proposition bör avvaktas.

Jämför särskilda yttrandena 1 (MP, V) och 2 (SD).

Motionerna

Enligt motion 2013/14:C262 av Krister Hammarbergh (M) driver kommunala tekniska särkrav för nyproduktion upp bygg- och boendekostnaderna. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att utredningsförslaget om entydiga nationella byggregler bör genomföras.

Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslår i motion 2013/14: C390 yrkande 2 ett tillkännagivande om behovet av gemensamma nationella byggregler. Motionärerna framhåller att nationella byggregler är en förutsättning för ett ökat industriellt byggande som kan leda till lägre bygg- och boendekostnader.

Bakgrund

Byggkravsutredningen bedömde i sitt delbetänkande Ökat bostadsbyggande och samordnade miljökrav (SOU 2012:86) att kommunernas möjlighet att i vissa sammanhang ställa särkrav i fråga om byggnaders tekniska egenskaper som går utöver de krav som kan ställas med stöd av plan- och

bygglagen har ett antal negativa konsekvenser. Mot denna bakgrund föreslogs att en ”stoppbestämmelse” ska införas i plan- och bygglagen som innebär att kommunen inte får ingå genomförandeavtal (exploaterings- och markanvisningsavtal) som innehåller sådana särkrav.

I en promemoria upprättad vid Socialdepartementet (S2013/6411/PBB) görs bedömningen att den reglering av frågan om särkrav som föreslogs av Byggkravsutredningen är mindre lämplig. I stället föreslås att en ny bestämmelse införs i plan- och bygglagen om att en kommun inte får ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper vid planläggningen, genomförandet av detaljplaner och andra ärenden enligt denna lag.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har, som framgått ovan, aviserat att en proposition om en enklare planprocess kommer att läggas fram för riksdagen senast den 18 mars 2014. I lagrådsremissen avseende denna proposition finns förslag som delvis utgår från förslagen i Byggkravsutredningen och den ovan nämnda promemorian.

Utskottet anser att den aviserade propositionen bör avvaktas. Därmed avstyrks de nu aktuella motionerna.

Studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om regler för studentbostäder. Utskottet anser att överväganden om studentbostäder i stället bör göras i utskottets pågående behandling av en proposition om studentbostäder med följdmotioner.

Jämför reservation 12 (MP, V) och särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

Jan Lindholm (MP) framhåller i motion 2013/14:C260 att en stor del av dagens bestånd av studentbostäder inte är tillgängligt för studenter med funktionsnedsättning. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om behovet av lagstiftning med krav på full tillgänglighet till alla nyproducerade studentbostäder och en successiv tillgänglighetsanpassning av redan befintliga studentbostäder (yrkande 5).

I motion 2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om behovet att se över och förenkla byggnormerna. Motionärerna framhåller särskilt att det måste bli möjligt att bygga billigare studentbostäder med en enklare standard. Det innebär bl.a. att kraven på

förvaringsutrymme, badrumsstorlek och hiss bör tas bort (yrkandena 5 och 6). Motsvarande förslag läggs även fram i motion 2013/14:C380 av Markus Wiechel och Carina Herrstedt (båda SD) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Regeringen överlämnade i december 2013 propositionen Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59) till riksdagen. Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Civilutskottet har delvis parallellt med den nu aktuella behandlingen av motioner från allmänna motionstiden 2013 påbörjat behandlingen av propositionen med följdmotioner. Utskottet avser att fatta beslut om sitt betänkande i ärendet inom kort.

Propositionen innehåller förslag som gäller avsteg från kraven på tillgänglighet och användbarhet för vissa typer av bostäder. Denna fråga behandlas även i en av följdmotionerna. Vad gäller övriga krav på en bostads egenskaper föreslås inga lagändringar. Däremot pågår ett arbete inom Boverket med att införa lättnader i de mer specifika krav på bl.a. studentbostäder som anges i myndighetens föreskrifter till plan- och bygglagen, dvs. i Boverkets byggregler. Inriktningen på detta arbete är bl.a. att det ska bli möjligt att bygga mindre studentbostäder än vad som är möjligt i dag.

I de nu aktuella motionerna från den allmänna motionstiden 2013 har motionärerna inte kunnat beakta arbetet inom Boverket och regeringens förslag om vissa lagändringar. Mot denna bakgrund anser utskottet att överväganden om studentbostäder i stället bör göras i utskottets vidare behandling av propositionen med följdmotioner. Det innebär således att motionerna 2013/14:C260 yrkande 5, 2013/14:C380 yrkande 2 samt 2013/14:C390 yrkande 5 och 6 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Energihushållningskrav i byggreglerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om skärpta energihushållningskrav i Boverkets byggregler. Utskottet konstaterar att det redan pågår ett omfattande arbete med denna inriktning.

Jämför reservationerna 13 (S) och 14 (MP, V).

Motionerna

Fem motioner behandlar frågor om energihushållningskraven för bostäder och hur de specificeras i föreskrifter utfärdade med stöd av plan- och bygglagen, dvs. i Boverkets byggregler.

Enligt motion 2013/14:C448 Veronica Palm m.fl. (S) måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva. Motionärerna föreslår därför att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen ska framhålla vikten av energieffektivisering av bostäder (yrkande 11).

Även i motion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en ökad energieffektivisering i bostadsbeståndet (yrkande 8) och om en översyn av hur energikrav kan utformas i samband med ombyggnad (yrkande 9).

I partimotion 2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) behandlas kopplingen mellan energikraven i Boverkets byggregler och kommunernas möjlighet att ställa hårdare krav på energieffektiviteten. Motionärerna ställer sig bakom ett utredningsförslag om att hindra kommunerna att ställa tekniska egenskapskrav som går utöver kraven i Boverkets byggregler. De föreslår emellertid ett tillkännagivande till regeringen om att detta förutsätter en rejäl skärpning av energikraven i Boverkets byggregler (yrkande 4). Vidare bör riksdagen framhålla att regeringen bör utarbeta en strategi för att nå målet om passivstandard (yrkande 5). Inriktningen bör vara att energiförbrukningen högst ska uppgå till 45–55 kWh per kvadratmeter och år.

I motion 2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande ställer sig bakom ett mål för energieffektivitet i nybyggnation som innebär att hus som byggs från 2020 ska uppfylla passivhusstandard, dvs. 45 kWh per kvadratmeter och år för den södra klimatzonen och 55 kWh per kvadratmeter och år för den norra klimatzonen (yrkande 6). Vidare föreslås att regeringen snarast ger Boverket i uppdrag att revidera sitt regelverk så att det inte styr mot en användning av el för uppvärmning (yrkande 7). Detta innebär enligt motionen att reglerna utgår från byggnadens värmeförlust i stället för köpt energi.

Roger Tiefensee och Helena Lindahl (båda C) föreslår i motion 2013/14:C245 ett tillkännagivande om att regeringen bör uppdraga åt Boverket att ytterligare skärpa de egenskapskrav på energiprestanda för såväl eluppvärmda som icke eluppvärmda byggnader som finns uppställda i verkets byggregler.

Energihushållningskrav i Boverkets byggregler

Plan- och bygglagstiftningens krav på energihushållning och värmeisolering finns specificerade i Boverkets byggregler (avsnitt 9). Reglerna för nybyggnad innebär att byggnadens specifika energianvändning, installerad eleffekt för uppvärmning och genomsnittliga värmegenomgångskoefficient högst får uppgå till vissa värden som är beroende av dels vilken klimatzon som byggnaden ligger i, dels om elvärme används i bostäderna. Specifik energianvändning är energimängden för byggnaden under ett år dividerad med antalet kvadratmeter uppvärmd golvarea (kWh per kvadratmeter och år). Reglerna avser den faktiska energianvändningen när byggnaden är i bruk. Sverige är indelat i tre klimatzoner med olika kravnivå. Den speci-

fika energianvändningen för byggnaden får vid nybyggnad uppgå till högst 90–130 kWh per kvadratmeter och år beroende av vilken klimatzon byggnaden ligger i. För bostäder med elvärme uppgår motsvarande intervall till högst 55–95 kWh per kvadratmeter och år.

När det gäller ändring av byggnader är utgångspunkten att det är samma kravnivåer som gäller vid ändring som vid uppförande av nya byggnader. Under förutsättningen att byggnaden ändå kan antas få godtagbara egenskaper får kravnivåerna emellertid anpassas med hänsyn till ändringens omfattning, byggnadens förutsättningar, varsamhetskravet och förvanskingsförbudet.

Uppdrag till Boverket avseende energihushållningskraven

Regeringen gav i september 2013 Boverket i uppdrag att se över och skärpa nivåerna för energihushållning i Boverkets föreskrifter (S2013/6492/PBB). Boverket ska redovisa uppdraget i form av en rapport med analys och förslag till nivåer för energihushållning senast den 2 juni 2014. Vid behov ska Boverket föreslå ändringar på lag- och förordningsnivå. Som bakgrund till uppdraget pekar regeringen på de synpunkter i fråga om möjligheten till skärpta nivåer för energihushållning som har framförts i remissyttrandet om Byggkravsutredningen delbetänkande och på förslag avseende genomförandet av det omarbetade EU-direktivet om byggnaders energiprestanda.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

En omarbetad version av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda antogs under våren 2010 (2010/31/EU). Av direktivet framgår bl.a. (artikel 9.1) att medlemsstaterna ska se till att alla nya byggnader senast den 31 december 2020 är nära-nollenergibyggnader och att nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter är nära-nollenergibyggnader efter den 31 december 2018. Medlemsstaterna ska upprätta nationella planer för att öka antalet nära-nollenergibyggnader.

Regeringens förslag och bedömningar om genomförandet av direktivet redovisades för riksdagen genom propositionen Vägen till mer effektiva energideklarationer (prop. 2011/12:120, bet. 2011/12:CU26, rskr. 2011/12:243) och skrivelsen Vägen till nära-nollenergibyggnader (skr. 2011/12:131, bet. 2011/12:CU27, rskr. 2011/12:280). I skrivelsen redovisas en handlingsplan för nära-nollenergibyggnader och att en kontrollstation för Sveriges genomförande av direktivets krav avseende nära-nollenergibyggnader har satts ut till 2015.

Energieffektiviseringsdirektivet

Den 25 oktober 2012 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. Direktivet är en sammanslagning av två äldre direktiv om kraftvärmeproduktion och energitjänster. Flera delar i direktivet rör bygg- och bostadssektorn, däribland artiklarna om individuell mätning och debitering av el, gas, värme och varmvatten. Direktivet ställer även krav på medlemsstaterna att ta fram nationella strategier för att förbättra energiprestandan i det befintliga byggnadsbeståndet (artikel 4). Regeringen har aviserat att en proposition om genomförande av energieffektiviseringsdirektivet i Sverige kommer att lämnas till riksdagen under våren.

Uppdrag till Boverket och Energimyndigheten

Myndigheterna har haft regeringens uppdrag att utarbeta en nationell strategi för att få till stånd investeringar i renoveringar som ökar energiprestandan i det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader. Bakgrunden till uppdraget är det krav som ställs upp i artikel 4 i Energieffektiviseringsdirektivet. Uppdraget redovisades i november 2013 i rapporten Förslag till nationell strategi före energieffektiviserande renovering av byggnader (Boverket, rapport 2013:22). Myndigheterna har även haft regeringens uppdrag att analysera hinder för energiprestandahöjande investeringar i nya och befintliga byggnader som följer av uppdelningen av incitament mellan olika aktörer. Uppdraget redovisades i december 2013 i rapporten Analys av delade incitament för energieffektivisering (rapport 2013:32, Boverket).

Vidare har regeringen den 9 januari 2014 gett Boverket och Energimyndigheten i uppdrag att tillsammans utarbeta underlag till kontrollstationen avseende nära-nollenergibyggnader (N2014/74/E). Uppdraget ska redovisas i en gemensam rapport till Regeringskansliet senast den 9 juni 2015.

Regeringen gav den 9 januari 2014 även Boverket i uppdrag att föreslå en definition och kvantitativ riktlinje avseende energihushållningskraven för nära-nollenergibyggnader (N2014/75/E). Uppdraget, som ska genomföras i nära dialog med Energimyndigheten, ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 juni 2015.

Utskottets ställningstagande

Kraven på energihushållning i bostäder och övriga byggnader kommer successivt att behöva skärpas under de närmaste åren. Detta är också inriktningen av såväl direktivet om byggnaders energiprestanda och energieffektiviseringsdirektivet som den svenska handlingsplan för nära-nollenergibyggnader som regeringen redovisade för riksdagen våren 2012. Vid den kontrollstation som har satts ut till 2015 kommer både frågor om skärpta energihushållningskrav och energikravens teknikneutralitet behandlas med utgångspunkt i det beslutsunderlag som har tagits fram under de

senaste åren. Avsikten är att skärpningar av energihushållningskraven som är miljömässigt, fastighetsekonomiskt och samhällsekonomiskt motiverade ska genomföras.

Under det senaste året har behovet av skärpta energihushållningskrav även diskuteras med utgångspunkt bl.a. i Byggekravsutredningen förslag om att begränsa kommunernas möjlighet att i vissa sammanhang ställa s.k. särkrav vad gäller byggnaders tekniska egenskaper som går utöver de krav som kan ställas med stöd av plan- och bygglagen. Sådana särkrav har ofta gällt energianvändningen för de byggnader som planeras inom ett exploateringsområde. Som framgår ovan har regeringen mot denna bakgrund gett Boverket i uppdrag att se över och skärpa nivåerna för energihushållning i Boverkets föreskrifter. Boverket ska lägga förslag till nivåer för energihushållning senast den 2 juni 2014.

Vidare har regeringen, som redovisats ovan, nyligen gett Boverket och Energimyndigheten två uppdrag med inriktning på arbetet med den svenska handlingsplanen för nära-nollenergibyggnader. Uppdragen gäller dels att utarbeta ett underlag för den kontrollstation för arbetet som är bestämd till 2015, dels att föreslå en kvantitativ riktlinje avseende energihushållningskraven för nära-nollenergibyggnader.

Utskottet kan därmed konstatera att det redan pågår ett omfattande arbete med den inriktning som efterfrågas i motionerna. När det gäller motionsförslagen om närmare nivåer för byggnadernas specifika energianvändning saknas det skäl att genom ett riksdagsuttalande föregripa det pågående arbetet.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsförslag om energihushållningskrav i byggreglerna.

Energiaktiva ytmaterial

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om lagstiftning som föreskriver användning av s.k. energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering. Utskottet står fast vid sin tidigare redovisade uppfattning att det inte bör införas ett krav i plan- och bygglagen på att installera solvärmefångare eller solceller på husens tak och fasader.

Jämför reservation 15 (MP, V).

Motionen

Jan Lindholm (MP) framhåller i motion 2013/14:C244 att användningen av energiaktiva ytor, dvs. solvärmefångare eller solceller, på husens tak och fasader minskar behovet av utifrån tillförd energi. Förslaget i motio-

nen innebär att riksdagen ska begära att regeringen återkommer med förslag om en lagstiftning som föreskriver användning av energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering (yrkande 1) .

Tidigare behandling

Civilutskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner med motsvarande eller liknande förslag, senast våren 2013. Våren 2012 anförde utskottet följande (bet. 2011/12:CU14):

Civilutskottet ser positivt på att olika former av miljöanpassad teknik för uppvärmning och elproduktion används i allt högre grad i bostadsbeståndet och i nyproducerade byggnader. Olika system för att utnyttja solenergin har en given roll i detta sammanhang. Staten har under senare år också gett stöd till anläggningar för energiproduktion genom solfångare och solceller.

De mer övergripande frågorna om solenergens roll i det svenska energisystemet ligger som framgått ovan närmast inom näringsutskottets beredningsområde. När det gäller de energikrav som ställs upp i plan- och bygglagstiftningen vill utskottet erinra om att dessa inte pekar ut vissa tekniska lösningar utan tar sin utgångspunkt i att begränsa byggnadens specifika energianvändning. Denna energianvändning får reduceras med energi från solfångare eller solceller placerade på byggnaden, vilket främjar utnyttjandet av solenergi.

Civilutskottet anser att teknikutvecklingen inom bostadssektorn inte bör bli föremål för statlig styrning på det sätt som föreslås i motionen. Utskottet är således inte berett att förorda överväganden om en lagstiftning som innebär krav på att solfångare och solceller används vid nyproduktion och renovering av bostäder.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet står fast vid sin tidigare redovisade uppfattning i frågan om lagreglering med krav på användning av s.k. energiaktiva ytor vid nybyggnation och renovering. Olika former av statligt stöd för installation av solenergianläggningar och en snabb teknikutveckling inte minst vad gäller solceller har bidragit till att de byggnadstekniska och fastighetsekonomiska förutsättningarna för denna typ av energiförsörjning har förbättrats påtagligt under senare år och till att en ökad användning kan komma till stånd på frivillig väg. Utskottet ser positivt på denna utveckling och anser således inte att det bör införas ett krav i plan- och bygglagen på att installera solvärmefångare eller solceller på husens tak och fasader.

Därmed avstyrks motion 2013/14:C244 yrkande 1.

Energideklarationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ändringar i systemet med energideklarationer. Utskottet hänvisar bl.a. till de ändringar i systemet som har genomförts under de senaste åren.

Jämför reservation 16 (MP).

Motionerna

I motion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att energideklarationer ska främjas (yrkande 13) och att det ska vara obligatoriskt med certifiering av företag som utför energideklarationer (yrkande 14).

Lise Nordin m.fl. (MP) föreslår i motion 2013/14:N215 ett tillkännagivande om åtgärder för att göra energideklarationen till ett effektivt verktyg för energieffektivisering (yrkande 5). Motionärerna anser att deklARATIONERNA bör kombineras med åtgärdsförslag om hur det är möjligt att halvera byggnadens energianvändning. Vidare förordas att regeringen låter utreda hur man ekonomiskt kan motivera husägare att genomföra de åtgärder som föreslås i samband med energideklarationen.

Enligt motion 2013/14:C279 av Jan Ericson (M) är kravet på energideklarationer onödigt och leder till höga kostnader för fastighetsägarna. Riksdagen bör därför i ett tillkännagivande uppmana regeringen att se över reglerna för energideklarationer. I vart fall bör översynen leda fram till att en energideklaration inte krävs vid uthyrning av småhus.

Vissa bestämmelser i lagen om energideklaration för byggnader m.m.

Enligt lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader ska den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. Den som äger en byggnad ska se till att det alltid finns en energideklaration upprättad för byggnaden, bl.a. om byggnaden eller en del av byggnaden upplåts med nyttjanderätt. Vidare ska den som äger byggnaden se till att det finns en energideklaration upprättad innan byggnaden säljs.

Med stöd av lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vissa undantag från skyldigheterna i lagen. När det gäller skyldigheten att ha en energideklaration upprättad för byggnaden om byggnaden eller en del av byggnaden upplåts med nyttjanderätt har undantag meddelats i förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader. Undantagen gäller bl.a. om det är ett en- eller tvåbostadshus som upplåts

- a) av byggnadens ägare på grund av dennes arbete eller studier på annan ort, utlandsvistelse, sjukdom eller därmed jämförbara personliga förhållanden
- b) med testamentarisk nyttjanderätt eller
- c) till någon som är närstående till byggnadens ägare eller som av annat skäl redan disponerar byggnaden när upplåtelsen sker.

Den som ska se till att det finns en energideklaration upprättad för en byggnad ska utse en oberoende expert som gör en besiktning, upprättar en energideklaration och elektroniskt för över energideklarationen till Boverket. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav på sakkunskap och oberoende som ska ställas på en oberoende expert. I förordningen anges att kravet på särskild sakkunskap om energianvändning och inomhusmiljö i byggnader ska tillgodoses genom att den person som ska upprätta energideklarationer har certifierats för uppgiften för viss tid av ett ackrediterat certifieringsorgan.

Tidigare behandling

I juni 2013 överlämnade regeringen propositionen Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer (prop. 2012/13:171) till riksdagen. I propositionen föreslogs vissa ändringar i lagen om energideklaration för byggnader. Förslagen syftade till att göra det möjligt att införa ett nytt system med certifiering av de personer som upprättar energideklarationer. Hösten 2013 beslutade riksdagen att anta förslaget till lagändring (bet. 2013/14:CU3, rskr. 2013/14:9). De ovan återgivna bestämmelserna i förordningen om att certifiering av oberoende expert ska utföras av ett ackrediterat certifieringsorgan trädde i kraft den 1 januari 2014.

Motionsförslag motsvarande det nu aktuella om att det till energideklarationen ska bifogas åtgärdsförslag om hur det är möjligt att halvera byggnadens energianvändning har behandlats och avstyrkts av utskottet de två senaste åren. I samband med behandlingen av regeringens proposition Vägen till mer effektiva energideklarationer (prop. 2011/12:120) anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2011/12:CU26):

Mot bakgrund av de förändrade regler för energideklarationer för byggnader som behandlas i denna proposition saknas det anledning att nu ta ställning till kompletteringar och förändringar av dessa med den inriktning som motionen har. Tillräckliga erfarenheter bör i stället vinnas av de effekter energideklarationen får innan ytterligare överväganden görs. Motionen avstyrks.

Ett motionsförslag om att det inte ska krävas en energideklaration vid uthyrning av småhus behandlades och avstyrktes av utskottet våren 2013. Utskottet hänvisade till de undantag från skyldigheterna att upprätta en energideklaration som meddelats i förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader (se ovan). Utskottet anförde följande mot denna bakgrund:

Av redovisningen ovan framgår att regeringen har meddelat vissa undantag från skyldigheten att ha en energideklaration upprättad för en- och tvåbostadshus när de upplåts med nyttjanderätt. Undantagen gäller framför allt situationer när det är aktuellt för byggnadens ägare att hyra ut huset under en begränsad period. Utskottet är däremot inte berett att förorda ett mer generellt undantag från den aktuella skyldigheten som även skulle omfatta ägare som i sin näringsverksamhet hyr ut småhus. Motionen avstyrks således.

Utskottets ställningstagande

Bestämmelserna i lagen om energideklaration av byggnader har ändrats i flera avseenden under de senaste åren. I juni 2012 genomfördes ändringar till följd av en omarbetning av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda, men även mot bakgrund av ett behov av att utveckla och effektivisera det svenska systemet med energideklarationer. Som framgår ovan antog riksdagen under 2013 regeringens förslag om ytterligare ändringar i lagen. Lagändringarna syftade till att göra det möjligt att införa ett nytt system med certifiering av de personer som upprättar energideklarationer. Bestämmelser på förordningsnivå med krav på att den person som ska upprätta energideklarationer har certifierats för uppgiften för viss tid av ett ackrediterat certifieringsorgan trädde i kraft den 1 januari 2014.

Enligt utskottet kan motionsförslaget om certifiering i samband med energideklaration därmed anses vara tillgodosett. Det gäller även motionsförslagen om tillkännagivanden av behovet att främja systemet med energideklarationer och göra det till ett effektivt verktyg för energieffektivisering. Detta har givetvis varit det övergripande syftet med de senaste årens ändringar av systemet. Det är rimligt att avvakta utfallet av dessa ändringar innan det kan bli aktuellt med en ny översyn av lagstiftningen. När det slutligen gäller förslaget om att avskaffa kravet på energideklaration vid uthyrning av en- och tvåbostadshus hänvisar utskottet till gällande undantagsregler och till sitt ställningstagande föregående år (se ovan).

Därmed avstyrks motionerna 2013/14:C279, 2013/14:N215 yrkande 5 och 2013/14:N425 yrkandena 13 och 14.

Geoenergi och dricksvatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att lagen om kommunal energiplanering bör ändras så att den även omfattar geoenergi. Utskottet konstaterar att det i lagens gällande lydelse inte finns något undantag för detta energislag.

Jämför reservation 17 (V) och särskilt yttrande 4 (MP).

Motionen

I motion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) framhålls fördelarna med att utnyttja geoenergi för energiförsörjningen av fastigheter. Enligt motionärerna kan emellertid tekniken att lagra energi från bl.a. sol- och vindkraft i sand- och grusavlagringar leda till konflikt med andra samhällsintressen, t.ex. tillgången till dricksvatten. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att lagen om kommunal energiplanering även bör omfatta geoenergi så att en avvägning kan göras mellan olika motstående intressen (yrkande 12).

Lagen om kommunal energiplanering

Enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering gäller bl.a. följande för kommunernas planering. Kommunen ska i sin planering främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel (1 §). I varje kommun ska det finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan ska det finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser (3 §).

Utskottets ställningstagande

Enligt motionsförslaget bör lagen om kommunal energiplanering ändras så att den även omfattar geoenergi. Utskottet kan emellertid konstatera att det i lagens gällande lydelse inte finns något undantag för detta energislag. Det kan vidare ifrågasättas om den avvägning mellan eventuella motstående intressen av geoenergi och dricksvatten som motionärerna efterfrågar främst bör ske inom ramen för denna lagstiftning. Skyddet av dricksvattentäkter liksom det övergripande miljöskyddet följer bl.a. av bestämmelser i miljöbalken. Utskottet vill även erinra om att regeringen i juli 2013 beslutade att tillsätta en särskild utredare med uppgift att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet (dir. 2013:75). Utredaren ska bl.a. analysera om behov av skydd av vattenförekomster beaktas i tillräcklig omfattning i kommunernas och länsstyrelsernas arbete.

Motionen bör inte föranleda något tillkännagivande från riksdagen. Därmed avstyrks motion 2013/14:N222 yrkande 12.

Exploateringsavtal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om reglering av kommunernas möjlighet att ingå exploateringsavtal. Utskottet anser en aviserad proposition bör avvaktas.

Motionen

I motion 2013/14:C302 av Stefan Svanström (KD) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en lagstiftning som begränsar kommunernas möjligheter att i exploateringsavtal kräva att entreprenörerna ska bekosta investeringar som vanligen ligger inom det kommunala ansvaret. Motionären anser att Plangenomförandeutredningens förslag om att exploateringsavtalens innehåll ska vara offentligt, samt om begränsningar av vilka kostnader som en kommun kan lägga på en entreprenör, bör genomföras.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i motionen innehöll Plangenomförandeutredningens betänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91) överväganden och förslag om s.k. exploateringsavtal. Utredningen föreslog bl.a. att exploateringsavtal ska regleras genom plan- och bygglagen. Regeringen har, som framgått ovan, aviserat att en proposition om en enklare planprocess kommer att läggas fram för riksdagen senast den 18 mars 2014. I lagrådsremissen avseende denna proposition finns förslag som delvis utgår från överväganden och förslag om exploateringsavtal i Plangenomförandeutredningens betänkande.

Utskottet anser att den aviserade propositionen bör avvaktas. Därmed avstyrks motion 2013/14:C302.

Gatukostnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att den nuvarande regleringen av gatukostnadsfrågor bör avskaffas. Utskottet anser att ett pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet bör avvaktas.

Motionen

I motion 2013/14:C336 framför Staffan Anger (M) att det nuvarande systemet med finansiering av gatukostnader leder till att kommunerna lämpar över kostnaderna för anläggning och underhåll av gator på fastighetsägarna. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande till regeringen om att avskaffa systemet för gatukostnader.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

I 6 kap. plan- och bygglagen (2010:900) finns bestämmelser om genomförande av detaljplaner. Frågan om fastighetsägares skyldighet att betala för gatukostnader m.m. regleras i 24–38 §§. I 13 kap. finns bl.a. bestämmelser om överklagande av kommunala beslut i gatukostnadsfrågor. Frågan om hur tvister i gatukostnadsfrågor prövas regleras i 15 kap. 10 §.

Utredningsförslag och lagrådsremiss

I Plangenomförandeutredningens betänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91) föreslogs att det i plan- och bygglagen införs en ny reglering av kommunernas möjlighet att av berörda fastighetsägare ta ut kostnaderna för att anlägga eller förbättra en gata eller annan allmän plats.

Regeringen beslutade i november 2013 om lagrådsremissen Nya bestämmelser om gatukostnader som till stor del utgår från Plangenomförandeutredningens överväganden och förslag. Lagrådet lämnade sitt yttrande i frågan senare i samma månad. I yttrandet anförde Lagrådet att innebörden och konsekvenserna av det remitterade förslaget är svåra att bedöma. Lagrådet ansåg sig därför inte kunna tillstyrka att förslaget läggs till grund för lagstiftning utan ytterligare beredning och komplettering, särskilt vad gäller innehåll i och utformning av de kommunala taxorna.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan beslutade regeringen i slutet av 2013 om en lagrådsremiss om nya bestämmelser för gatukostnader. Frågan bereds nu vidare inom Regeringskansliet med anledning av de synpunkter som Lagrådet framförde i ärendet. Utskottet anser att resultatet av detta beredningsarbete bör avvaktas. Därmed avstyrks motion 2013/14:C336.

Byggförsäkring och utvecklingsfel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om byggförsäkringen och ansvaret för byggfel. Utskottet hänvisar till en nyligen framlagd proposition och till ett regeringsuppdrag till Boverket att utreda en expertfunktion för byggsador.

Jämför reservation 18 (MP, V).

Motionerna

Jan Lindholm (MP) beskriver i motion 2013/14:C297 de byggfel och problem med bl.a. fukt och mögel som byggtekniken med enstegstätade fasader ansetts ha bidragit till. Enligt motionären har inte byggförsäkringen utgjort någon hjälp för dem som drabbats av problemen eftersom försäkringsvillkoren innehåller ett undantag för s.k. utvecklingsfel. Motionären föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska begära att regeringen återkommer med förslag om en reformerad byggförsäkring som även omfattar utvecklingsfel (yrkande 1). Vidare föreslås att regeringen ska initiera ett samarbete mellan byggbranschen, försäkringsbranschen och staten om en byggförsäkringsfond för att åtgärda byggfel (yrkande 3). Syftet med denna fond är att branschen ska kunna dela på de kostnader som utvecklingsarbetet kan leda till i form av ersättning för de byggfel som drabbar konsumenterna.

Även i motion 2013/14:C215 av Hans Hoff (S) behandlas problem till följd av enstegstätade fasader och motionären föreslår ett tillkännagivande om behovet av att se över vem som har kostnadsansvaret vid byggfel.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte våren 2013 en motion med motsvarande förslag som i den nu aktuella MP-motionen. Utskottet redovisade hur frågor om byggförsäkringen har behandlats i ett antal utredningar under senare år, bl.a. avseende frågan om s.k. utvecklingsfel. Även ett uppmärksammat rättsfall om användningen av en byggmetod med s.k. enstegstätade fasader omnämndes (Göta hovrätts dom 2013-01-18, mål nr T 99-12). Utskottet redovisade därefter följande ställningstagande (bet. 2012/13:CU9):

Som framgått av bakgrunden ovan har frågan om byggförsäkringen behandlats i flera utredningar under senare år. Även den fråga som motionären tar upp, dvs. hur försäkringen ska gälla i förhållande till s.k. utvecklingsfel, har varit föremål för överväganden. Slutsatsen av dessa överväganden har varit att det inte är lämpligt att ändra lagstiftningen om byggförsäkringen på det sätt som motionsförslaget inne-

bär. Det som anförs i motionen ger inte utskottet anledning att nu initiera en förnyad prövning av frågan om byggförsäkringens utformning i det aktuella avseendet.

Det bör i sammanhanget framhållas att frågor om ansvarsförhållandena i fråga om skador under en byggprocess är mycket komplexa inte minst till följd av nya former för exploatering och byggande under senare år. Detta har också uppmärksammats i olika sammanhang, bl.a. i Byggprocessutredningens slutbetänkande (SOU 2008:68). Utredningens överväganden och förslag i frågan finns med som utgångspunkt för det uppdrag som regeringen gett till Byggkravsutredningen vad gäller byggherreansvaret. Därutöver har utredningen, som framgått ovan, i tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utreda vissa frågor om ansvar vad gäller konsumentskyddet vid småhusentreprenad. Utskottet anser att resultatet av Byggkravsutredningens överväganden när det gäller ansvarsfrågorna bör avvaktas.

Inte heller motionsförslaget om en särskild byggförsäkring som skulle bekosta åtgärder till följd av utvecklingsfel bör enligt utskottets uppfattning föranleda ett tillkännagivande till regeringen. Kostnaderna för en sådan fond skulle sannolikt belasta byggprojekt på ett sätt som inte kan anses vara motiverat.

Utredningsförslag

Byggkravsutredningen redovisade i april 2013 sitt slutbetänkande Rätta byggfelen snabbt! (SOU 2013:10). I betänkandet föreslås att det i plan- och bygglagen införs regler som gör det möjligt att rikta förelägganden mot den entreprenör som enligt kontrollplan är ansvarig. Vidare föreslås att den nuvarande byggförsäkringen upphävs och att det i stället införs en ny försäkringslösning, kallad åtgärdandeförsäkring samt en separat lag om färdigställandeskydd. Åtgärdandeförsäkringen föreslås även omfatta s.k. utvecklingsfel.

I betänkandet diskuteras även andra möjligheter att utforma ett konsumentskydd för byggfel. Det gäller bl.a. olika typer av fonder för att bekosta åtgärdandet av byggfel. Utredningens slutsats är att man varken förordar inrättande av en statlig fond eller en branschfond i detta syfte. Utredningen förordar inte heller en lösning som innebär att entreprenören avsätter medel eller ger garantier uppgående till ett visst belopp.

Uppdrag till Boverket

Regeringen gav den 9 januari 2014 Boverket i uppdrag att utreda en expertfunktion för byggskadorna (S2014/187/PBB). Både Boverket och Statens geotekniska institut (SGI) har i samband med redovisning av tidigare regeringsuppdrag pekat på behovet av att fel och brister i byggandet uppmärksammas och analyseras, och att kunskaperna om brister i konstruktion eller utförande återförs till byggbranschen för att förebygga framtida skador och för att höja kvaliteten på byggnadsbeståndet i Sverige. Båda myndigheterna har lämnat förslag som innebär att en permanent funktion inrättas med uppdrag att genomföra sådana analyser och sprida sådan kunskap.

Regeringen bedömer att Boverkets och SGI:s förslag att inrätta någon form av expertfunktion är välmotiverade, men att de behöver konkretiseras innan regeringen kan ta ställning. Boverket ska enligt regeringsuppdraget därför lämna förslag som uppfyller syftet att återföra kunskaper från byggnader som i olika avseenden uppvisar brister, dels till relevanta aktörer inom byggbranschen, dels till de myndigheter som beslutar om och tillämpar de regler som styr byggandet.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har nyligen lagt fram propositionen Avskaffande av den obligatoriska byggfelsförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd för riksdagen (prop. 2013/14:125). För närvarande löper motionstiden för denna proposition. Civilutskottet kommer inom kort att påbörja sin beredning av ärendet. Utskottet anser att det är rimligt att närmare överväganden om byggfelsförsäkringen och vissa ansvarsfrågor i samband med byggande utgår från propositionen och de motioner som kan komma att väckas i stället för från de nu aktuella motioner som har lagts fram under allmänna motionstiden 2013.

När det gäller frågan i motionerna om ansvar för problem orsakade av enstegstätade fasader kan det upplysas om att det ännu inte finns någon lagakraftvunnen dom i det rättsfall som omnämndes i utskottets betänkande våren 2013. Högsta domstolen beviljade i januari 2014 prövningstillstånd i den del av målet som avser frågan om fel ska anses ha förelegat i ett entreprenad genom att entreprenören har valt att använda sig av en enstegstätad fasad.

Vad gäller behovet att i högre grad uppmärksamma fel och brister i byggandet på ett sådant sätt att byggbranschen kan ta till vara kunskapen och förebygga framtida skador vill utskottet hänvisa till det uppdrag som regeringen nyligen gav till Boverket att utreda en expertfunktion för byggskadorna.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2013/14:C215 och 2013/14:C297 yrkandena 1 och 3.

Byggnaders inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag med inriktning på frågor om byggnaders inomhusmiljö. Utskottet konstaterar att huvuddelen av dessa förslag har behandlats och avstyrkts vid återkommande tillfällen och hänvisar därför till sina tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 19 (MP, V).

Motionerna

I tre motioner behandlas frågor som har samband med byggnaders inomhusmiljö.

Jan Lindholm (MP) framhåller i motion 2013/14:C211 att ohälsosamma inomhusmiljöer är ett stort och växande problem som kräver olika insatser från samhällets sida. Motionären föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska ställa sig bakom följande åtgärder. Regeringen bör erkänna att problemet med sjuka-hus-sjukan existerar (yrkande 1). Ett förslag bör läggas fram om en hälsogaranti för byggd miljö som innebär att nybyggda hus åtföljs av en minst tioårig garanti på att byggnaden inte skadar människor hälsa (yrkande 2). Det bör inrättas en bygghaverikommission som har till uppgift att granska alla fall av "sjuka-hus-syndromet" och föreslå lösningar både för de drabbade och för de byggnadstekniska problemen (yrkande 3). En utredning bör tillsättas med uppgift att lägga fram förslag på hur man kan lösa problemen för dem som blivit drabbade av ohälsosamma byggnader (yrkande 5). Regeringen bör också låta utreda formerna för en fond som ska hantera kostnader som uppstår vid ersättning till dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer (yrkande 7).

Samma motionär lägger i motion 2013/14:C259 fram tre förslag som överensstämmer med förslag i ovanstående motion. Det gäller ett tillkännagivande om en hälsogaranti för byggd miljö (yrkande 1), en bygghaverikommission (yrkande 2) och en utredning med uppgift att lägga fram förslag på hur man kan lösa problemen för dem som blivit drabbade av ohälsosamma byggnader (yrkande 4).

I motion 2013/14:C243 av Agneta Börjesson m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås att det inrättas ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljö. Motionärerna hänvisar till att det redan finns ett regionalt kompetenscentrum vid Umeå universitet.

Tidigare behandling

Utskottet har 2010, 2012 och 2013 behandlat och avstyrkt motioner med förslag som i huvudsak motsvarar de nu aktuella. Utskottet har framhållit att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt samt att ett flertal aktörer har en viktig uppgift i sammanhanget. Vidare har utskottet anfört att staten har en viktig uppgift genom insatser i form av bl.a. lagstiftning och kunskapsspridning, men att huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, ligger på byggherrarna och fastighetsägarna. Utskottet har konstaterat att de aktuella motionsförslagen i flera avseenden är mycket långtgående och avser mycket komplexa frågor. Detta ansågs exempelvis gälla för förslagen om en tioårig hälsogaranti för byggd miljö och en bygghaverikommission med mycket omfattande uppgifter. Våren 2013 anförde utskottet därutöver bl.a. följande (bet. 2012/13:CU9):

Som framgått av ovan är användningen av begreppen sjuka hus och sjuka hus-syndromet i dag inte lika vanligt förekommande som för något eller några årtionden sedan. Vanligare är i dag att man talar om brister i inomhusmiljön och de olika hälsoproblem som kan kopplas till dem. Problemen med brister i inomhusmiljön i byggnadsbeståndet, och då kanske framför allt i delar av bostadsbeståndet, har fått stor uppmärksamhet under de senaste årtiondena. Ett flertal undersökningar, utredningar och forskningsprojekt har tagit upp olika aspekter på problemen och hur de kan bemötas. På ett mer övergripande plan kommer arbetet för en bättre inomhusmiljö till uttryck i bl.a. miljömålsarbetet och miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Flera statliga myndigheter är på olika sätt engagerade i frågor med betydelse för inomhusmiljön. Det gäller inte minst Boverkets arbete med att se över byggregler och ge ut allmänna råd. Boverket har också genomfört en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (Betsi). Huvudrapporten Så mår våra hus överlämnades till regeringen 2009. Därefter har ett antal mer detaljerade fördjupningsrapporter redovisats. Resultaten från denna undersökning ger underlag för arbetet med att förebygga uppkomsten av byggfel och skador som kan leda till en dålig inomhusmiljö och i förlängningen till hälsoproblem. Det bör även påpekas att såväl enskilda företag som bygg- och fastighetsbranschens samarbetsorgan har engagerat sig starkt i arbetet för att uppnå en god inomhusmiljö vid ny- och ombyggnader. Även de senaste årens arbete med att utveckla system för miljöcertifiering av byggnader är till stor del inriktat på frågor om inomhusmiljö och byggmaterial.

Civilutskottet har, som framgått ovan, tidigare tagit ställning till huvuddelen av de nu aktuella motionsförslagen. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa avseenden. Det bör ges hög prioritet åt såväl de berörda myndigheternas som branschens eget arbete med att finna lösningar på problemen med inomhusmiljön i byggnadsbeståndet och att förhindra att nya problem uppstår. Det är även angeläget att klarlägga eventuella oklarheter vad gäller frågor om ansvarsförhållanden för de byggfel m.m. som kan orsaka problemen. Som redovisats ovan i avsnittet Bygghälsöversyn och utvecklingsfel pågår ett utredningsarbete som innefattar olika frågor om ansvarsförhållanden i samband med bostadsbyggande.

När det gäller motionsförslagen om sjuka hus-syndromet och sjuka hus-sjukan delar utskottet givetvis motionärens uppfattning om att de är viktigt att utreda orsakssamband mellan olika former av ohälsa och en undermålig inomhusmiljö. Det är väl känt att dålig ventilation, fukt och mögel kan bidra till allergier och andra hälsoproblem. Däremot tycks det inte finnas något brett vetenskapligt stöd för användningen av sjuka hus-syndromet som en egen diagnos i medicinska sammanhang. Utskottet anser inte att det är riksdagens eller regeringens sak att ta ställning till om det är lämpligt att använda detta begrepp vid bedömningen av vissa former av ohälsa.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det pågår ett omfattande arbete med inriktning på frågor med betydelse för byggnaders inomhusmiljö. Motionsförslagen ger inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om ändrad inriktning på detta arbete. Motionerna avstyrks således.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har civilutskottet vid återkommande tillfällen behandlat och avstyrkt huvuddelen av de förslag som förs fram i de nu aktuella motionerna. Utskottet, som inte heller nu har inte ändrat uppfattning i dessa avseenden, hänvisar därför till sina tidigare ställningstaganden. Det bör emellertid återigen framhållas att utskottet anser att frågor om byggnaders inomhusmiljö och de hälsorisker som kan ha samband med brister i inomhusmiljön bör ges hög prioritet i bl.a. de berörda myndigheternas arbete. Det finns anledning att uppmärksamma dessa frågor i många olika sammanhang även när inomhusmiljön inte är den primära utgångspunkten för arbetet. Det kan exempelvis handla om arbetet med att finna former för att bättre uppmärksamma fel och brister i byggandet och återföra kunskapen till byggbranschen för att förebygga framtida skador. Som redovisats tidigare i betänkandet har regeringen nyligen gett Boverket i uppdrag att utreda en expertfunktion för byggsador. Det kan också handla om insatser inom ramen för kemikaliepolitiken eller det bredare miljömålsarbetet. Utskottet tar i nästa avsnitt upp frågor om kemiska ämnen i byggprodukter som givetvis även kan beröra inomhusmiljön.

Utskottet kan liksom tidigare år konstatera att det pågår ett omfattande arbete med betydelse för frågor om byggnaders inomhusmiljö. Förslagen i motionerna 2013/14:C211 och 2013/14:C259 ger inte utskottet någon anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om en ändrad inriktning på detta arbete. Utskottet anser inte heller att förslaget i motion 2013/14:C243 om att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljön bör föranleda något tillkännagivande från riksdagen. Det får förutsättas att den befintliga kompetensen vid berörda myndigheter och övriga organ kan tas till vara och att en samverkan kan aktualiseras när så är befogat.

Utskottet avstyrker således samtliga motionsförslag som behandlas i detta avsnitt.

Kemiska ämnen i byggprodukter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om behovet av en utredning om skärpt nationell lagstiftning om kemiska ämnen i byggprodukter och om dokumentation av farliga ämnen i byggnader. Utskottet hänvisar till att regeringen i en proposition nyligen framhållit att dessa frågor bör övervägas av berörda myndigheter.

Jämför reservation 20 (MP, V).

Motionen

I motion 2013/14:C208 hänvisar Helena Leander och Jonas Eriksson (båda MP) till det arbete som pågår inom EU respektive i Sverige med frågor som gäller information om kemiska ämnen i byggprodukter. De framhåller särskilt att Kemikalieinspektionen i en redovisning till regeringen har föreslagit att vissa frågor bör utredas grundligare. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att i samverkan med Kemikalieinspektionen utreda behovet av och föreslå skärpt nationell lagstiftning om kemiska ämnen i byggprodukter och ett system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader.

Proposition om kemikaliepolitiken

Regeringen överlämnade i december 2013 sin proposition På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39) till riksdagen. I propositionen redovisar regeringen bl.a. sin strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Strategin består av de etappmål om farliga ämnen som regeringen har beslutat om samt insatser som bidrar till att nå etappmålen. Därutöver innehåller strategin vissa insatser som i övrigt behövs för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Två delar i propositionen avser särskilt frågor om farliga ämnen i byggnader och byggprodukter. Regeringen redovisar sin bedömning vad gäller dels frågan om loggbok för farliga ämnen i byggnader, dels kemikaliekraven för byggprodukter.

I den förstnämnda frågan anser regeringen att det bör undersökas om det finns förutsättningar för att införa ett nationellt system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader. Regeringen konstaterar att ett sådant system skulle möjliggöra att kunskap om förekomsten av farliga ämnen i byggmaterial och byggnadskomponenter finns tillgänglig under materialets och komponenternas hela livscykel, inklusive avfallsledet. Undersökningen bör utföras med hänsyn till gällande EU-regler och bör ske i nära samarbete med berörda myndigheter, främst Kemikalieinspektionen, Boverket och Naturvårdsverket, samt med näringsliv och forskare.

I den sistnämnda frågan anser regeringen att det bör undersökas om det finns behov av proportionerliga nationella begränsningar för farliga ämnen i byggprodukter för att minska barns exponering för farliga kemikalier. Regeringen anser att det finns skäl att undersöka om det är motiverat att, utifrån behovet att skydda barns hälsa och miljö och med hänsyn till de effekter för företagets konkurrenskraft och den inre marknadens funktion som en nationell reglering kan ha, införa proportionerliga nationella begränsningar för farliga ämnen i byggprodukter. Det kan exempelvis röra sig om kemiska ämnen som kan avges till inomhusluften eller ämnen vars farliga egenskaper utgör ett problem vid återvinning och avfallshantering. Arbetet bör enligt ske i samarbete mellan berörda myndigheter, främst Kemikalieinspektionen och Boverket.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan tar regeringen i proposition 2013/14:39 upp de två frågor som motionärerna anser bör bli föremål för utredning. Regeringen anser att det bör undersökas om det dels finns behov av proportionerliga nationella begränsningar gällande farliga ämnen i byggprodukter, dels förutsättningar för att införa ett nationellt system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader. Arbetet bör enligt propositionen ske i samarbete mellan berörda myndigheter.

Propositionen med följdmotioner är för närvarande föremål för beredning inom miljö- och jordbruksutskottet. Vad gäller den nu aktuella motionen kan civilutskottet emellertid konstatera att det inte längre finns något behov av ett tillkännagivande om de förordade utredningsinsatserna. Därmed avstyrks motion 2013/14:C208.

Byggande i trä

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ett tillkännagivande till regeringen som framhåller olika fördelar med byggande i trä. Utskottet hänvisar till att staten under det senaste decenniet i olika former har bidragit till ett ökat trähusbyggande och att ett beslut om en fortsatt satsning nyligen har fattats.

Jämför reservation 21 (S, MP, V).

Motionerna

Per Åsling (C) framhåller i motion 2013/14:C306 att byggande i trä leder till minskade koldioxidutsläpp och bidrar dessutom till att utveckla träindustrin och därmed även landsbygden. Motionären föreslår ett tillkännagivande om behovet av att utveckla strategier för en ökad träbyggnation som kan bidra till att skapa ett hållbart samhälle. Träbyggande bör enligt motionen främjas i den fysiska planeringen, vid markanvisningar, i exploateringsavtal och i projekt där staten eller kommuner är byggherre.

Även i motion 2013/14:C362 av Ingemar Nilsson m.fl. (S) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla för regeringen att byggande i trä har en rad fördelar. Det är bra ur miljösynpunkt och leder till lägre byggkostnader, kortare byggtid och färre byggfel. Dessutom bidrar byggande i trä till många arbetstillfällen på landsbygden.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner med förslag om tillkännagivanden om fördelarna med att bygga i trä. När frågan behandlades våren 2012 (bet. 2011/12:CU14) redovisade utskottet hur staten

under de senaste tio åren har bidragit till att öka kunskapen om byggande i trä. Det gäller det arbete som under flera år bedrevs inom ramen för den s.k. Nationella träbyggnadsstrategin och därefter av bl.a. Delegationen för hållbara städer. Utskottet erinrade även om det då pågående projektet Trästad 2012 som var ett samarbete mellan stat, kommuner och Sveriges Träbyggnadskansli. Utskottet anförde följande:

Av bakgrunden ovan framgår att staten under den senaste tioårsperioden på olika sätt sökt bidra till att utveckla svensk kompetens och teknik för träbyggnad. Civilutskottet vill dock framhålla att denna satsning inte bör ses som ett ställningstagande när det gäller val av teknik och material i byggandet. Det är angeläget att arbetet med att integrera byggprocessen i klimatarbetet bedrivs på ett sådant sätt att det oavsett val av byggmaterial blir möjligt att uppnå högt ställda miljö- och energikrav samtidigt som byggkostnaderna kan hållas nere.

De frågor som tas upp i motion 2011/12:C211 får redan anses vara väl uppmärksammade. Motionen avstyrks mot denna bakgrund.

Statliga satsningar på trähusbyggande

Det ovan nämnda samarbetsprojektet Trästad 2012 avslutades under 2012 och insatserna sammanfattades i boken En ny väg – Trästad 2012. I dagsläget ingår trähusbyggande som en del i del i de satsningar som görs inom ramen för regeringens skogspolitiska vision Skogsriket. Trähusbyggande har uppmärksammats vid bl.a. konferenser och genom att regeringen har utsett s.k. skogsrikeambassadörer, varav en med inriktning på bostadsbyggande. Inom ramen för satsningen på Skogsriket har regeringen också beviljat 3 miljoner kronor i stöd till Länsstyrelsen i Västerbotten för att fortsätta utvecklingen av projektet Trästad och bygga upp en nationell plattform och verka för ett ökat byggande i trä (L2013/1603/LB). Projektet Trästad syftar till att utveckla kostnadseffektivt och rationellt byggande i trä, öka kunskapen om trä som byggnadsmaterial och få fler kommuner att bygga i trä för att bl.a. bidra till att uppfylla de svenska nationella klimatomålen på kort och lång sikt. I beslutet framhåller regeringen att ett ökat byggande i trä bidrar till att motverka klimatförändringarna genom att konstruktionsträ binder koldioxid från atmosfären. Dessutom är trä en förnybar resurs och förädling av råvaran ofta möjlig nära råvarukällan. Detta skapar arbetstillfällen på landsbygden och stärker sambanden mellan stad och land.

Utskottets ställningstagande

Staten har, som framgår ovan, under det senaste decenniet i olika former bidragit till ett ökat trähusbyggande. När dessa satsningar inleddes var användningen av trämaterial, särskilt i flerbostadshus och andra större byggnader, mindre vanlig i Sverige än i flera andra länder med motsvarande förutsättningar när det gäller tillgången på skogsråvara. Orsaken ansågs bl.a. vara att byggnadslagstiftningen tidigare ställde upp villkor som för-

svårade användningen av trä och att trämaterialiet inte gavs tillräcklig uppmärksamhet i utbildningen av ingenjörer, arkitekter och andra nyckelgrupper. De statliga satsningarna har tillsammans med branschens eget utvecklingsarbete bidragit till att trähusbyggandet numera har en helt annan ställning. Kunskap om möjligheten att använda trä även i större byggnadsprojekt har ökat och det har blivit betydligt vanligare att såväl flerbostadshus som andra byggnadsverk uppförs med trästomme.

Både den nuvarande regeringen och tidigare regeringar har således bidragit till att stärka trähusbyggandets ställning på den svenska byggmarknaden. Ett beslut om en satsning som innebär en utveckling av det tidigare projektet Trästad 2012 har nyligen fattats. Något behov av ett tillkännagivande från riksdagen om olika fördelar med användning av trä i byggandet kan inte anses föreligga.

Därmed avstyrks motionerna 2013/14:C306 och 2013/14:C362.

Bostadsanpassningsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bostadsanpassningsbidrag avseende en tydligare vägledning för kommunerna respektive bidrag för en s.k. elsanering. Utskottet hänvisar till en pågående översyn av lagen och till utskottets tidigare ställningstagande i frågan om elsanering.

Motionerna

Enligt vad Stefan Käll (FP) anför i motion 2013/14:C348 gör kommunerna i många fall alltför snåla bedömningar vid prövningar av ansökningar om bostadsanpassningsbidrag. Motionären konstaterar att Boverket har regeringens uppdrag att göra en översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag, men anser att Boverket i avvaktan på att uppdraget redovisas även bör utarbeta en tydligare vägledning till kommunerna. Ett tillkännagivande med denna innebörd föreslås.

I motion 2013/14:Fö226 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att elöverkänsliga ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag för en elsanering av bostaden.

Tidigare behandling

Förslag om att riksdagen ska ändra villkoren för bostadsanpassningsbidrag så att stöd ges för s.k. elsanering har behandlats och avstyrkts av utskottet vid ett flertal tillfällen. Utskottet har hänvisat till att den vetenskapliga

bedömningen i frågan bör ligga till grund för tillämpningen av lagen. Våren 2011 hänvisade utskottet till följande ställningstagande från våren 2008 (bet. 2010/11:CU22):

Förslag om bostadsanpassningsbidrag för elöverkänsliga har behandlats av riksdagen under en följd av år. Civilutskottet konstaterade föregående år, liksom bostadsutskottet dessförinnan, att Boverket i sin tolkning av det aktuella rättsläget utgår från den vetenskapliga bedömning av elöverkänslighet som gjorts av bl.a. Socialstyrelsen och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Utskottet fann inte heller skäl för riksdagen att frångå denna bedömning.

Uppdrag till Boverket

Regeringen beslutade i mars 2013 att ge Boverket i uppdrag att analysera och bedöma om lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. behöver ändras och vid behov lämna förslag på förbättringar (S2009/1816/FST). Uppdraget ska utföras i samråd med Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 december 2014. Regeringen konstaterar i sitt beslut att myndigheter, kommuner, fastighetsägare och personer med funktionsnedsättning i olika sammanhang har fört fram att det finns behov av att förtydliga vissa områden i lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har Boverket regeringens uppdrag att se över lagen om bostadsanpassningsbidrag. Översynen syftar bl.a. till att ta ställning till frågor om eventuella oklarheter i lagen eller dess tillämpning. Utskottet anser inte att det finns något skäl att föregripa utredningsresultatet på det sätt som föreslås i motion 2013/14:C348, som därmed avstyrks.

Det finns inte heller något skäl att nu frångå de ställningstaganden som utskottet tidigare gjort i fråga om bostadsanpassningsbidrag i samband med elöverkänslighet. Utskottet avstyrker därmed även motion 2013/14:Fö226 yrkande 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (M, FP, C, KD)**
av Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Marta Obminska (M), Jessika Vilhelmsson (M), Roland Utbult (KD), Thomas Finnborg (M) och Helén Andersson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C226 av Christer Akej (M),

2013/14:C228 av Boriana Åberg (M),

2013/14:C309 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C),

2013/14:C376 av Solveig Zander (C),

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3,

2013/14:C426 av Meeri Wasberg (S) och

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Den nya plan- och bygglag som trädde i kraft i maj 2011 hade föregåtts av en omfattande översyn under lång tid. Syftet med den nya lagstiftningen var bl.a. att förenkla plan- och byggprocessen samtidigt som kontrollen av byggandet skärptes i vissa avseenden. I arbetet med lagen ingick också ett relativt omfattande redigeringsarbete för att göra lagen mer lättanvänd. Sedan lagen trädde i kraft har omfattande kompetens- och utbildningsinsatser genomförts med anledning av den nya lagstiftningen. Dessa satsningar har tillsammans med den nya lagen lagt en bra grund för en modernare och mer effektiv plan- och byggprocess. Samtidigt har det pågått en intensiv diskussion bland företrädare för bl.a. kommuner, byggare, byggherrar och olika intressegrupper om huruvida de genomförda ändringarna är tillräckliga eller om det återstår ett reformbehov på vissa områden. Det har hävdats att förenklingsarbetet inte har gått tillräckligt långt vad gäller bygglovs- och planprocessen och de krav som ställs för vissa typer av bostäder och andra byggnader. Det har också hävdats att vissa uppmärksammade problem i samband med planering och byggande inte har fått någon godtagbar lösning genom den nya lagstiftningen. Vidare har Boverket i sitt arbete med att följa tillämpningen av plan- och

bygglagen sammanställt och redovisat erfarenheter från kommuner och andra berörda parter som har pekat på ett behov av vissa ändringar såväl i lagen som på förordnings- och föreskriftsnivå.

Regeringen har löpande uppmärksammat de synpunkter som har förts fram från olika håll, och genom bl.a. utredningar och myndighetsuppdrag tagit fram ett beslutsunderlag för vidare åtgärder. Detta har redan lett till att flera propositioner med förslag om ändringar och kompletteringar har lagts fram sedan lagen antogs av riksdagen. För närvarande bereder utskottet regeringens förslag om ändringar i plan- och bygglagen i syfte att öka utbudet av bostäder för unga och studenter samt att tydliggöra den kommunala planeringen för att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Till följd av att regeringen under de senaste åren tillsatt utredningar och gett myndighetsuppdrag som gäller ett flertal frågor som regleras genom plan- och bygglagen finns nu ett kunskaps- och beslutsunderlag på ytterligare områden som har uppmärksamrats under de senaste åren. En proposition om att avskaffa den obligatoriska byggförsäkringen och en ny lag om färdigställandeskydd har nyligen lagts fram för riksdagen. Regeringen har aviserat att ytterligare tre propositioner med inriktning på plan- och bygglagen kommer att läggas fram för riksdagen under våren. Det gäller nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov, en samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen samt en proposition om en enklare planprocess. Den sistnämnda propositionen kan förväntas innehålla förenklingsåtgärder i flera avseenden. I ett antal uppdrag med anknytning till plan- och bygglagen pågår utredningsarbetet och förslag på de aktuella områdena kan därför inte förväntas under detta riksmöte. Utskottet har i bakgrunden till detta avsnitt nämnt några av dessa regeringsuppdrag.

Vi kan således konstatera att regeringen mycket aktivt verkar för en utveckling som kan leda fram till en effektivare plan- och byggprocess. Detta förutsätter både en fortsatt kompetenssatsning så att den nuvarande lagstiftningens möjligheter tas till vara, och en fortsatt reformering som kan leda till ytterligare förenklingar, ökad tydlighet och bättre konkurrens inom byggandet. Det är alltså en strävan som ligger helt i linje med de mycket kortfattade önskemål om att plan- och bygglagen ska vara tydlig, enkel och effektiv som förs fram i motioner från Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Ett tillkännagivande från riksdagen med denna innebörd skulle alltså inte tjäna något verkligt syfte. Vad gäller det tillkännagivande som riksdagen gjorde föregående år om att en parlamentarisk PBL-kommitté borde tillsättas med uppdrag att föreslå ändringar i lagstiftningen som kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess har regeringen redan i höstens budgetproposition klargjort sin uppfattning. Där konstaterades att regeringen har tillmötesgått riksdagens tillkännagivande dels genom att tillsätta en parlamentarisk kommitté – Bostadsplaneringskommittén – med inriktning på regional planering och bostadsförsörjning (dir. 2013:78), dels genom ett stort antal tillsatta utredningar för översyn

av olika frågor i plan- och bygglagen. Resultatet av dessa utredningar kommer nu, som framgått ovan, successivt att läggas fram för parlamentariska överväganden och beslut.

Vi kan vidare konstatera att den motion som har lagts fram av Socialdemokraterna (mot. 2013/14:C448) helt saknar konkreta överväganden om ändringar i plan- och bygglagen. I några av de motioner som tas upp i detta avsnitt konkretiseras emellertid önskemålen om en förenklad plan- och byggprocess något mer genom exempel på vilka ändringar som är önskvärda. Det gäller önskemål om mer bygglovsbefriat byggande, förenklade regelverk vad gäller buller och ändrade regler för plangenomförande. Detta är också områden som getts prioritet i regeringens arbete och där förslag kan förväntas i de propositioner som kommer att läggas fram för riksdagen under det innevarande riksmötet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det sedan den nya plan- och bygglagen trädde i kraft 2011 pågått en omfattande kompetens- och utbildningssatsning samt en fortsatt översyn av lagstiftningen. Inriktningen på detta arbete är att göra regelverket enklare och tydligare samt att undanröja eller begränsa vissa uppmärksammade problem vid tillämpningen. Propositioner med denna inriktning kan förväntas bli framlagda för riksdagen inom den närmaste tiden. Det finns således inte något behov för riksdagen att, i enlighet med motionsförslagen, i mycket allmänna ordalag nu begära att plan- och bygglagen ses över och förenklas.

Därmed avstyrker vi samtliga motioner som behandlas i detta avsnitt.

2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)

av Markus Wiechel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 7 och

avslår motionerna

2013/14:C226 av Christer Akej (M),

2013/14:C228 av Boriana Åberg (M),

2013/14:C309 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C),

2013/14:C376 av Solveig Zander (C) och

2013/14:C426 av Meeri Wasberg (S).

Ställningstagande

Jag anser att det finns ett omfattande behov av att reformera plan- och bygglagen. Utgångspunkten måste vara att lagstiftningen ska vara enkel, tydlig och förutsägbar samtidigt som plan- och byggprocessen ska effektiviseras och byråkratin minskas. Sverigedemokraterna lägger i motion 2013/14:C390 fram flera konkreta exempel på åtgärder med denna inriktning. Det gäller åtgärder för att korta ned tiden för plan- och bygglovsärenden genom att göra mark- och miljödomstolen till första överklagandestans, införa gemensamma, nationella byggregler för att öka möjligheten till industriellt byggande och ändra byggnormerna för att minska detaljstyrningen av både studentbostäder och övriga bostäder. Vi lägger också fram förslag om att öka tydligheten i lagstiftningen vad gäller skyddet för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. Dessa åtgärdsförslag behandlas av utskottet under separata avsnitt senare i betänkandet.

Regeringen har aviserat att flera förslag kommer att läggas fram för riksdagen senare i vår som delvis har den inriktning som Sverigedemokraterna efterfrågat. Detta är givetvis välkommet men räcker sannolikt inte för att göra plan- och bygglagen till ett effektivt verktyg i plan- och byggprocessen. Sverigedemokraterna stod våren 2013 tillsammans med övriga oppositionspartier bakom ett tillkännagivande till regeringen om att en parlamentarisk PBL-kommitté bör tillsättas med uppgift att ta fram förslag om en reformerad lagstiftning. Den kommitté som regeringen har tillsatt har emellertid ett uppdrag som begränsas till frågor om det regionala perspektivet i bostadsplaneringen. Det finns därför skäl för riksdagen att upprepa sitt tillkännagivande om behovet av en bred översyn av plan- och bygglagen i syfte att ta fram åtgärder som förenklar plan- och byggprocessen.

Vad jag nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C390 (SD) yrkande 3 och 2013/14:C448 (S) yrkande 7 tillkänna som sin mening till regeringen.

3. Överklaganderegler, punkt 3 (SD)

av Markus Wiechel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motion 2013/14:C303 av Stefan Caplan (M).

Ställningstagande

Regeringen har tillsatt en rad utredningar i syfte att få underlag till beslut som kan leda till en förenklad och snabbare plan- och byggprocess. Två av de centrala utredningarna, Plangenomförandeutredningen och Byggkravsutredningen, har lämnat förslag om att mark- och miljödomstolen ska vara första överklagandeinstans för PBL-ärenden. Utredarna har konstaterat att detta skulle kunna leda till stora tidsvinster.

Jag anser att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen ska ställa sig bakom detta förslag. Regeringen bör således återkomma till riksdagen med förslag om lagändringar med denna innebörd. Det nu anförda innebär ett bifall till motion 2013/14:C390 (SD) yrkande 4. Motion 2013/14:C303 avstyrks.

4. Klimatfrågor i planeringen, punkt 4 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C222 av Jan Lindholm och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I en rapport som presenterades under hösten 2013 slår FN:s vetenskapliga klimatpanel IPCC fast att uppvärmningen av klimatsystemet är otvetydig. Atmosfären och världshaven har blivit varmare, mängden snö och is har minskat, havsnivåerna har stigit och halten av växthusgaser i atmosfären har ökat. Det borde vara självklart att dessa förhållanden måste påverka våra beslut om samhällsutvecklingen i en rad olika avseenden och få genomslag inte minst när det gäller planeringen av den byggda miljön.

Kunskapen om klimatförändringen fanns redan långt innan den nya plan- och bygglag trädde i kraft våren 2011. Tyvärr innebar inte den nya lagen att kraven på en klimatanpassad planering tydliggjordes i tillräcklig utsträckning. Vi anser därför att det finns ett uppenbart behov av att revidera lagen så att betydligt större hänsyn tas till de förväntade följderna av klimatförändringen. Det gäller bl.a. följderna av höjda vattennivåer och översvämningar, ökad variation i nederbördsmängd, större risk för kraftiga vindar och perioder med högre temperaturer.

I dag vet vi att vattennivån i havet och även i våra insjöar, bl.a. Vänern, kommer att stiga betydligt. De höjda vattennivåerna kräver åtgärder i ett flertal avseenden vad gäller bl.a. lokalisering av de enskilda husen och utformning av tätbebyggda områden. Samtidigt planerar flera av de berörda kommunerna för ny bebyggelse på låglänt mark nära sjön.

En ökad variation i nederbördsmängden kan få förödande konsekvenser både för byggnader och för den mark de står på. Det finns exempel på hustak i vårt land som har rasat in för att avvattningsystemen inte har kunnat hantera de extrema mängder nederbörd som på kort tid måste kunna avledas vid skyfall. Det är inte bara fastigheter som hotas av allvarliga skador vid översvämningar utan även järnvägsbankar, vägar, avloppstunnlar och andra former av infrastruktur.

Klimatförändringarna väntas vidare leda till en större risk för stormar och ökade vindhastigheter i vindbyarna. En takpanna som lossnar från ett hustak vid kraftig vind är ett dödligt hot mot fotgängare. Att tak- och fasadmaterial blåser loss kan bli allt vanligare om vi inte ökar säkerhetsmarginalerna i våra konstruktioner.

Klimatförändringarna kommer också att innebära att vi får perioder med högre temperaturer än vad vi är vana vid. Detta medför ökade risker för brand, vilket gör det angeläget att kraven på brandsäkerhet sätts högre vid planering av nya bostäder.

Mot denna bakgrund är det angeläget att plan- och bygglagen snarast klimatanpassas genom att hänsyn tas till problemen med ökad nederbörd, kraftigare vindar och högre temperaturer. En sådan anpassning bör ske av de planinstrument som redan finns i plan- och bygglagen. Det är också angeläget att snarast ta fram riktlinjer för att på nationell nivå hantera de risker som Klimat- och sårbarhetsutredningen pekade på redan 2007.

Vad vi har anfört ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motion 2013/14:C222 (MP) yrkande 1.

5. Planering för grönområden och stadsodling, punkt 5 (S, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C247 av Ann-Kristine Johansson och Börje Vestlund (båda S) och avslår motionerna

2013/14:C258 av Bo Bernhardsson (S),

2013/14:C349 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 1–6 och

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Under de senast åren har intresset för egna odlingar av grönsaker och blommor ökat i hela landet. Det gäller även i städerna där det bl.a. tar sig i uttryck i en ökad efterfrågan på koloniträdgårdar och odlingslotter. I motion 2013/14:C247 (S) beskrivs den betydelse som koloniträdgårdsrörelsen har haft under mer än ett sekel. Syftet med att anlägga koloniområden var från början att erbjuda goda rekreativmöjligheter till låga kostnader och på nära avstånd från bostaden, så att alla som så önskade kunde skaffa en enkel kolonistuga och få möjlighet att odla. Detta syfte kvarstår givetvis även i dagens samhälle. Trädgårdsodlingen är till glädje för kolonisterna själva men har också positiva effekter på folkhälsan, stadsmiljön och den biologiska mångfalden. Ekologisk lokal produktion av livsmedel på kolonilotten kan också vara ett inslag i en klimatsmart livsstil. För den sociala gemenskapen över alla kulturgränser kan kolonilivet spela en viktig roll, liksom för sammanhållningen inom familjen och som kontaktyta för ensamstående.

Mot denna bakgrund är det olyckligt att många koloniområden i dag hotas av planer på annan markanvändning. Det behövs en ökad kunskap hos kommunerna om fritidsodlingens betydelse för en hållbar samhällsutveckling. I likhet med andra folkrörelseaktiviteter har även fritidsodlingen behov av stöd för informationsverksamhet och utvecklingsarbete. Vi anser att därför att regeringen genom olika initiativ bör stimulera koloniträdgårdsverksamhetens fortbestånd och utveckling.

Det vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C247 (S) tillkännage för regeringen som sin mening.

6. Planering för grönområden och stadsodling, punkt 5 (MP)

av Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 7,

bifaller delvis motion

2013/14:C247 av Ann-Kristine Johansson och Börje Vestlund (båda S) och avslår motionerna

2013/14:C258 av Bo Bernhardsson (S) och

2013/14:C349 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 1–6.

Ställningstagande

Den bostadsnära naturen är ovärderlig som en plats för sociala möten, lek och återhämtning. Grönområdena har en mycket viktig uppgift att fylla inte minst i miljonprogrammets bostadsområden. I dessa områden kan också stadsodling bli en viktig del i arbetet med att skapa en grönare och trevligare omgivning. Flera exempel på sådana satsningar visar att odlingsintresset även leder till att det skapas sociala rum för spontana samtal om ett områdes förutsättningar och möjligheter. Dessutom skapas möjligheter för en lokal och hållbar matproduktion.

Det är angeläget att på olika sätt uppmuntra initiativ till stadsodling. De statliga myndigheter och institutioner som i dag har jordbruk och odling inom sitt ansvarsområde har emellertid ett uppdrag som fokuserar på landsbygden. Det innebär i praktiken att varken länsstyrelserna eller andra myndigheter har ansvar eller mandat för att stötta en utveckling av stadsodling i till exempel miljonprogrammets bostadsområden. Jag anser därför att de berörda myndigheterna bör få ett vidgat uppdrag som även innefattar att främja stadsodling.

Det jag ovan anfört bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion 2013/14:C419 yrkande 7 och delvis bifall till motion 2013/14:C247 (S) tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär att även övriga motioner som behandlas i detta avsnitt kan anses vara delvis tillgodosedda.

7. Etablering av externa köpcentrum, punkt 6 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C221 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1–5,

2013/14:C370 av Tina Ehn (MP) yrkande 2,

2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

I många kommuner pågår en snabb etablering av externa köpcentrum som urholkar underlaget för butiker och annan service som ligger nära bostäder och arbetsplatser. I stället för satsningar på kommunens befintliga centrum tillåts privata aktörer att anlägga storskaliga butikskomplex utanför tätorterna där kostnaderna är lägre och tillgängligheten sämre. Ofta är det nödvändigt att ha bil för att kunna besöka dessa köpcentrum, vilket slår extra hårt mot unga, gamla och ekonomiskt svaga grupper. Det är de bil-

lösa i samhället som drabbas medan tillgängligheten för bilägarna, som till 70 procent är män, ökar. Etableringen av externa köpcentrum är således både en jämlikhetsfråga och en jämställdhetsfråga.

Vi anser att det är angeläget att upprätthålla och stärka den lokala servicen i våra bostadsområden. En god tillgång till lokal service och handel är särskilt viktig för bl.a. äldre, personer med funktionsnedsättning och barnfamiljer. Tyvärr förmår kommunerna i sin planering inte alltid att stå emot de krav på externa etableringar som kommer från de stora handelskedjorna. Ibland kan det också uppstå konkurrens mellan kommuner som gör att de tillåter etableringar som egentligen inte är förenliga med klimatmålet och behovet av att hävda närservicen i bostadsområdena. Problemet med externa köpcentrum är således ofta interkommunalt. När en kommun etablerar ett externt köpcentrum leder det till negativa konsekvenser även för angränsande kommuner i form av utarmad närservice och färre besökare i tätorternas centrumhandel.

Etableringen av externa köpcentrum får förutom de negativa konsekvenserna för närservicen i bostadsområdena en rad negativa miljökonsekvenser. Både kunderna och de anställda blir beroende av biltransporter. Det medför en ökad miljöbelastning genom användning av fossila bränslen och annan energiförbrukning, utsläpp av hälsofarliga ämnen samt buller. Den nya infrastruktur som behövs i form av bl.a. vägar medför barriäreffekter och en ökad miljöbelastning när man tar åkermark eller annan värdefull naturmark i anspråk.

Staten måste mot denna bakgrund göra de övergripande målen om långsiktig hållbarhet i samhällsbyggandet mer konkreta och tydliga och aktivt hävda dessa mål för att stötta kommunerna i omställningsarbetet. Vidare behövs en utredning om vad en långsiktigt hållbar, miljövänlig och klimatsmart handelsstruktur innebär. Utredningen bör också utarbeta förslag om förändringar i plan- och bygglagen som innebär att oönskade etableringar av externhandel mer permanent kan motverkas. I den mån etableringar av extern handel alls ska tillåtas bör det ställas krav på att de föregås av en obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner och en tillståndsprövning som utgår från en miljökonsekvensbeskrivning där man utreder alla följder av en etablering. Lagen bör vidare utformas så att det blir möjligt att hindra etablering av nya köpcentrum med hänsyn till miljö- och klimatmålen samt behovet av levande bostadsområden i tätorterna och en levande landsbygd.

I avvaktan på en utredning om en hållbar och klimatsmart handelsstruktur samt nödvändiga lagändringar bör det införas ett moratorium under fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum kommer till stånd.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen med bifall till motionerna 2013/14:C221 (MP) yrkandena 1–5, 2013/14:C370 (MP) yrkande 2, 2013/14:T264 (V) yrkandena 4 och 5 samt 2013/14:T526 (MP) yrkande 9 som sin mening bör ge regeringen till känna vad vi ovan anfört om

- riskerna med växande extern handel
- behovet av utvecklad närservice i det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet
- att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum
- att ett femårigt moratorium för etablering av externa köpcentrum bör införas i avvaktan på att permanenta förändringar i plan- och bygglagen kan genomföras
- behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan utvecklas.

8. Trafikfrågor i planeringen, punkt 9 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10, 2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkandena 5–8 och 22.

Ställningstagande

En viktig uppgift för samhällsplaneringen är att minska transportsektorns miljö- och energipåverkan. Planeringen måste vara inriktad på att skapa ett hållbart samhälle som är tillgängligt för alla, men som samtidigt reducerar så mycket som möjligt av onödiga resor och transporter. För att samhällsplaneringen ska bidra till en omställning till en mer miljöanpassad transportsektor och ett minskat bilberoende måste trafikfrågorna ges betydligt större uppmärksamhet i all fysisk planering. Detta förutsätter bl.a. att plan- och bygglagen utvecklas i flera avseenden. Trafikfrågorna måste uppmärksammas mer vid upprättande av detaljplaner, och det krävs en förbättrad mellankommunal och regional samordning vid etableringar som påverkar transportbehovet.

Det bör införas ett krav på trafikkonsekvensbeskrivningar för detaljplaner som kan ha stor påverkan på trafikens utveckling. Vid utbyggnad av nya bostads- eller företagsområden ska det även kunna krävas att exploatören i en transportplan redovisar hur transportbehovet ska tillgodoses. Det ska finnas en planering som ger bra förutsättningar för kollektivtrafiken och för ett miljöanpassat resande. Det innebär bl.a. att behovet av cykelvägar och cykelparkeringar bör säkerställas i planeringen. Det innebär också

att det bör finnas bra lösningar för bilpooler, tankställen för miljöfordon osv. Kommunerna bör också ha möjlighet att begränsa nyttillkommande bebyggelse med hänvisning till tillgången till kollektivtrafik.

Den regionala planeringen har en stor potential när det gäller att påverka resmönster och energianvändning för transporter. En bebyggelseutveckling som medvetet styr mot färre och kortare transporter är en viktig ingrediens för att styra samhället mot en låg miljöpåverkan. Detta kräver emellertid en ökad regional samordning och en ökad tyngd för beslut fattade på regional nivå. Plan- och bygglagen bör därför ses över med denna utgångspunkt. Länsstyrelserna bör ges en starkare roll för samordning av samhälls- och transportplanering mellan kommuner och ges möjlighet att stoppa en plan som inte följer uppsatta miljökvalitetsmål. Plan- och bygglagen bör vidare kompletteras med en portalparagraf som tydligt ger uttryck för att lagen ska tillämpas med sikte på att gällande miljökvalitetsmål ska få genomslag.

För att samhällsplaneringen ska leda till ett transportsnålt samhälle krävs också utbildningar och fortbildningar på regional eller kommunal nivå. Ett kunskapsprogram om samhällsplanering och miljömålen bör genomföras i linje med ett förslag från Miljömålsrådet.

Det vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2013/14:T264 (V) yrkandena 1 och 2, 2013/14:T526 (MP) yrkandena 5–8 och 22 samt 2013/14:C431 (V) yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

9. Parkeringsfrågor, punkt 10 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 9 och 11 samt

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 20 och

avslår motion

2013/14:C415 av Johan Hultberg (M).

Ställningstagande

I samband med nybyggnation av bostäder ställer kommunerna krav på hur många bilparkeringsplatser som måste finnas med utgångspunkt från sina s.k. parkeringsnormer. Dessa normer används ofta på ett sätt som konserverar dagens bilberoende. Plan- och bygglagen bör därför förtydligas så att det klart framgår att användningen av parkeringsnormerna inte bara ska utgå från den lokala trafiksituationen utan också bidra till att miljökvalitetsmålen och de trafikpolitiska målen nås. Det innebär att kommunen exem-

pelvis kan införa minimikrav på antalet cykelparkeringar, bestämma ett maximalt antal parkeringsplatser för bilar eller sänka kraven på parkeringsplatser mot att exploatören ordnar bilpooler eller andra s.k. mobility management-åtgärder, dvs. åtgärder som främjar hållbara transporter och påverkar bilanvändningen genom att förändra resenärers attityder och beteenden.

Det är vidare ett stort problem att parkeringsnormerna främst är inriktade på biltrafiken. Kommunerna behöver stöd och vägledning för att utforma normer som utgår från cykeltrafikens behov. Boverket bör därför ges i uppdrag att utforma en miniminorm för antalet cykelparkeringar vid nybyggnation av bostäder i tätort.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu anfört om parkeringsnormer. Det innebär ett bifall till Miljöpartiets partimotion 2013/14:C419 yrkandena 9 och 11 samt motion 2013/14:T526 (MP) yrkande 20. Motion 2013/14:C415 (M) avstyrks.

10. Tillgänglighetsfrågor, punkt 11 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 3 och 4 samt

avslår motion

2013/14:C450 av Ann-Christin Ahlberg (S).

Ställningstagande

Utvecklingen i Sverige för personer med funktionsnedsättning var under många år positiv. Samhällets krav på en god tillgänglighet och användbarhet i bebyggelsen skärptes successivt. Tyvärr har utvecklingen under de senaste åren stannat upp eller gått åt fel håll. Den nuvarande regeringen har lagt fram flera förslag som innebär kraftiga försämringar för personer med funktionsnedsättning

Det pågår i dag ett arbete med att tillgänglighetsanpassa den befintliga bebyggelsen. Denna anpassning tar emellertid lång tid och medför ibland höga kostnader. För att vi i framtiden ska slippa tillgänglighetsanpassning i efterhand måste självklart all nybyggnation, för alla ändamål, redan från början planeras och uppföras med god tillgänglighet. För att personer med funktionsnedsättning ska ha full rörelsefrihet måste även platser utanför bostaden och bostadsfastigheten vara tillgängliga, i synnerhet i närmiljön.

Vi anser att det borde vara en självklar utgångspunkt att bostäder ska vara anpassade efter de boendes behov av en god tillgänglighet och användbarhet. Att det fortfarande byggs bostäder och utformas utemiljöer som

inte redan från början uppfyller kraven på tillgänglighet för alla är givetvis helt oacceptabelt. Riksdagen bör därför begära att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att all nybyggnation även i praktiken ska leva upp till kravet på en god tillgänglighet.

För att nå målet om att hela samhället ska vara tillgängligt för alla måste samhällsplaneringen bättre utnyttja den kunskap och kompetens som finns hos bl.a. handikapporganisationerna. I dag kommer ofta tillgänglighetsfrågorna in för sent i planeringsprocessen. Särskilt mindre handikappgruppers intressen tenderar att glömmas bort. Det är därför angeläget att låta handikapporganisationerna ta del i planprocessen på ett tidigt stadium och bidra med sina kunskaper och idéer. Det bör vidare övervägas att ge handikapporganisationerna samma möjlighet som miljöorganisationerna i dag har att överklaga beslut inom sina specialområden. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en starkare ställning för handikapporganisationerna i planprocessen.

Det vi ovan har anfört om tillgänglighetsfrågor bör riksdagen med bifall till motion 2012/13:C260 (MP) yrkande 3 tillkänna för regeringen som sin mening.

11. Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, punkt 12 (SD)

av Markus Wiechel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Plan- och bygglagen innehåller bestämmelser som ger ett visst skydd för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Det har emellertid visat sig att detta skydd ibland är otillräckligt. Jag anser att det bör vara ett centralt samhällsintresse att bevara historiskt och arkitektoniskt värdefulla byggnader till kommande generationer. Det finns därför skäl att se över plan- och bygglagen med inriktningen att stärka skyddet så att risken för förvanskning minskar.

Det jag ovan anfört bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C390 (SD) yrkande 14 tillkänna för regering som sin mening.

12. Studentbostäder, punkt 16 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5 och

avslår motionerna

2013/14:C380 av Markus Wiechel och Carina Herrstedt (båda SD) yrkande 2 och

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Studenter är en utsatt grupp på bostadsmarknaden eftersom de ofta har en svag ekonomi och svårigheter att skaffa en bostad. Detta gäller särskilt för de studenter som har någon form av funktionsnedsättning eftersom det i dag råder stor brist på studentbostäder som är tillgänglighetsanpassade. Även studenter som har barn med funktionsnedsättning har ofta problem att hitta bra bostadslösningar. Vi anser att samhället måste ta ett särskilt ansvar för bostadssituationen för studenter med funktionsnedsättning eller med barn med funktionsnedsättning. De ska ha samma möjlighet att få stöd till anpassning av bostaden som alla andra med funktionsnedsättning.

Studenter är vanligen kortvarigare hyresgäster än många andra, vilket gör det mindre intressant för fastighetsägare att vidta anpassningsåtgärder. Studenter med funktionsnedsättning eller ett barn med funktionsnedsättning blir på så vis dubbelt diskriminerade. Regeringen har enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning skyldighet att säkerställa att denna grupp får sina grundläggande mänskliga rättigheter tillgodosedda. Bostad är en sådan rättighet.

Det borde vara självklart att regeringen som ett första steg för att leva upp till sina åtaganden enligt konventionen ser över lagstiftningen och dess tillämpning så att alla nya studentbostäder byggs med full tillgänglighet. Även redan befintliga studentbostäder måste emellertid tillgänglighetsanpassas. Ett program för hur detta arbete ska genomföras och finansieras bör därför upprättas.

Det ovan anförda bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C260 (MP) yrkande 5 som sin mening tillkännage för regeringen. Övriga motionsförslag avstyrks.

13. Energihushållningskrav i byggreglerna, punkt 17 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 11 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 8 och 9 samt avslår motionerna

2013/14:C245 av Roger Tiefensee och Helena Lindahl (båda C),

2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att en ökad energieffektivisering i bostadsbeståndet och vid nybyggnation måste vara en högt prioriterad fråga. Den är helt avgörande för att vi ska kunna nå de uppsatta klimatmålen. Bostadssektorn står i dag för drygt en tredjedel av Sveriges energianvändning. För att rejält minska bostadssektorns energianvändning måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva. Bostäderna från miljonprogrammet måste byggas om på ett miljörätt och hållbart sätt för minskad energiförbrukning. Nya hus ska byggas så att de får en låg energiförbrukning. Så kallade vita certifikat som ställer krav på elleverantörerna att bidra till effektivisering ska införas.

EU har som mål att effektivisera energianvändningen till 2020 med 20 procent. Enligt EU-direktivet om byggnaders energiprestanda ska alla nya byggnader då vara s.k. nära-nollenergibyggnader. Vi stöder det uppsatta målet och anser att det redan nu är dags att vidta konkreta åtgärder för att det ska kunna uppnås. Regeringen har emellertid i EU-samarbetet motarbetat målet och driver närmast en linje som innebär att det ska vara frivilligt för medlemsstaterna.

På kort och medellång sikt finns den största effektiviseringspotentialen i den befintliga bebyggelsen. Många äldre byggnader har en mycket dålig klimat- och energistatus. Det är därför viktigt att alla möjligheter till energieffektivisering tas till vara, särskilt i samband med större ombyggnads- och upprustningsåtgärder. Tydliga energikrav bör därför ställas även i samband med ombyggnad. Regeringen bör tillsätta en utredning om hur dessa krav ska utformas.

Vi ser positivt på införandet av en miljöpremie, liknande miljöbilspremien, för att ytterligare stimulera energieffektiviseringen i bebyggelsen. Dessutom anser vi att den potential som en satsning på energieffektiva byggnader har att skapa jobb, export och förbättrad konkurrenskraft för svenska företag bör tas till vara.

Det vi har anfört ovan bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna 2013/14:C448 (S) yrkande 11 och 2013/14:N425 (S) yrkandena 8 och 9. Övriga motioner bör avslås.

14. Energihushållningskrav i byggreglerna, punkt 17 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7 samt

avslår motionerna

2013/14:C245 av Roger Tiefensee och Helena Lindahl (båda C),

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 11 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Bostäder och lokaler står för en tredjedel av den totala energianvändningen i Sverige. En påtaglig minskning av energianvändningen inom denna sektor är därför en central del i arbetet med att nå flera uppställda energi- och klimatmål. Dessa mål måste givetvis påverka de krav på energihushållning vid ny- och ombyggnad som utfärdas med stöd av plan- och bygglagen. Inriktningen på detta arbete bör vara att erfarenheterna från de senaste årens ny- och ombyggnadsprojekt med s.k. passivhusutförande snart kommer till uttryck i de krav som finns uppställda i byggreglerna för energihushållning.

Om man ser på en byggnad utifrån hela dess livscykel blir det en vinst att ställa höga krav på energieffektivitet. Energikostnaderna är redan i dag höga och kommer sannolikt att öka än mer framöver. Byggföretagen, fastighetsägarna, hushållen och de ledande kommunerna har också tagit fasta på detta i allt högre grad. Det är framför allt regeringens låga ambitioner som bromsar utvecklingen mot ett mer energieffektivt samhälle.

Det bör framhållas att EU-direktivet om byggnaders energiprestanda slår fast att alla nya byggnader inom unionen senast 2020 ska vara nära-noll-energibyggnader. För nya byggnader som används och ägs av offentliga

myndigheter gäller detta krav redan från 2018. Enligt direktivet bör medlemsstaterna också utforma en politik och vidta åtgärder för att stimulera att byggnader som renoveras omvandlas till nära-nollenergibyggnader.

Redan i dag är energianvändningen i många nybyggda bostäder betydligt lägre än de gränsvärden som finns uppställda i byggreglerna. Byggbranschen har klart uttryckt sin uppfattning att gränsvärdena nu kan och bör sänkas. Man vill också veta vilka krav som kan komma att ställas under de närmaste åren och hur målet om att alla byggnader ska vara nära-nollenergibyggnader ska nås. Det är därför hög tid att inleda arbetet med att skärpa energihushållningskraven i byggreglerna med inriktning på att uppfylla målet om nära-nollenergibyggnader och passivhusstandard.

Vi anser därför att riksdagen bör ställa sig bakom de nu aktuella förslagen i Vänsterpartiets partimotion 2013/14:C431 och i motion 2013/14:N215 (MP) med innebörden att arbetet bör bedrivas med sikte på att fastställa krav för nybyggnation som motsvarar passivhusstandard. Det innebär med dagens teknik en energiförbrukning på högst 45–55 kWh per kvadratmeter och år, vilket är ett avsevärt framsteg i förhållande till dagens kravnivå på 90–130 kWh per kvadratmeter och år.

Vi anser vidare att kraven i byggreglerna även måste ses över i syfte att göra dem mer teknikneutrala. De nuvarande reglerna riskerar att styra mot en ökad elanvändning för uppvärmning eftersom kraven enbart utgår ifrån köpt energi i stället för husets energibehov och vilken värmeförlust som är acceptabel. Vi ställer oss därför bakom förslaget i motion 2013/14:N215 (MP) om att regeringen snarast bör ge Boverket i uppdrag att revidera regelverket så att det inte styr mot användning av el för uppvärmning.

Vad vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motionerna 2013/14:C431 (V) yrkandena 4 och 5 samt 2013/14:N215 (MP) yrkandena 6 och 7.

15. Energiaktiva ytmaterial, punkt 18 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C244 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Direktverkande el och fossila bränslen står än i dag för en betydande andel av bostadsuppvärmningen. Det är nödvändigt att minska energiförbrukningen genom bättre isolering och genom att använda en allt större andel förnybara energikällor. I detta arbete är det viktigt att på olika sätt

ta vara på solenergin. Potentialen för användning av solenergi är betydande även i Sverige. En stor andel av våra hustak är vända i ett för solenergi lämpligt läge, trots att inga regler föreskrivit detta.

Det är självklart inte bara bostadsbyggnader som är lämpade för användning av solenergi. Det finns också en stor potential att installera energiaktiva ytmaterial på exempelvis fabriksbyggnader, jordbrukets ekonomibygnader och olika typer av kommersiella och offentliga byggnader. Exempelvis skulle sannolikt taken på riksdagens egna byggnader delvis kunna utnyttjas på detta sätt.

En modern bygglagstiftning bör innehålla regler om att tak och fasader på nya byggnader så långt som möjligt ska ta vara på den energi som faller på byggnaden. Ett sätt att styra i denna riktning är att i bygglagstiftningen ta in krav på att energiaktiva ytmaterial ska användas för tak och fasader vid nybyggnation. Även i samband med ombyggnation bör givetvis möjligheten att installera energiaktiva ytmaterial tas till vara. Detta gäller inte minst vid renoveringen av miljonprogrammets bostadsområden. Ett rimligt mål är att vart fjärde tak senast 2020 ska vara klätt med solfångare eller solceller.

Riksdagen bör i ett tillkännagivande begära att regeringen utreder frågor om energiaktiva ytmaterial och återkommer till riksdagen med lagförslag i linje med det anförda. Det innebär ett bifall till motion 2013/14:C244 (MP) yrkande 1.

16. Energideklarerationer, punkt 19 (MP)

av Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 5 och

avslår motionerna

2013/14:C279 av Jan Ericson (M) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Det finns stor potential att göra energideklarationen till ett instrument som mer aktivt kan bidra till en minskad energiförbrukning. Vissa mindre förändringar har genomförts under de senaste åren i detta syfte, men den viktigaste kompletteringen har ännu inte införts. För att bli ett effektivt verktyg måste energideklarationen kompletteras med förslag på åtgärder för minskad energianvändning. Dessa åtgärdsförslag ska baseras på varje

byggnads verkliga förutsättningar. Åtgärdsförslagen ska prioritera långsiktighet och effektivitet samt ge ett bättre underlag till köparen. Förslagen ska bl.a. visa hur det är möjligt att halvera byggnadens energianvändning.

Många energieffektiviseringsåtgärder som är lönsamma genomförs inte i dag på grund av både okunskap och bristande intresse hos husägarna. För att väcka intresse och sprida kunskap om energieffektiviseringspotentialen bör man överväga att koppla ett ekonomiskt incitament till genomförandet av åtgärdsförslagen i energideklarationen. Regeringen bör låta utreda hur man på detta sätt kan motivera husägare att genomföra de åtgärder som föreslås i energideklarationen.

Det jag ovan föreslagit bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:N215 (MP) yrkande 5 som sin mening tillkänna för regeringen.

17. Geoenergi och dricksvatten, punkt 20 (V)

av Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Sverige är världsledande när det gäller att utveckla och utnyttja geoenergi. I dag finns det hundratusentals små och stora anläggningar för att ta till vara solenergi som lagrats i marken, och varje år installeras drygt 30 000 nya anläggningar.

Rätt utnyttjad kan geoenergi förse oss med en stor del av den energi vi behöver för att värma och kyla våra fastigheter. Det finns också stora möjligheter att använda tekniken för att lagra energi från andra förnybara energislag, t.ex. sol- och vindkraft. Dessa s.k. akvifersystem använder grundvattnet i sand- och grusavlagringar för att lagra värme. Samtidigt kan byggandet av akvifersystem hamna i konflikt med andra samhällsintressen, som behovet av dricksvatten. För att väga dessa olika intressen mot varandra, och för att förhindra att sand- och grusavlagringar förstörs genom exploatering i andra syften, krävs planering på såväl kommunal och regional som nationell nivå.

Jag anser mot denna bakgrund att lagen om kommunal energiplanering bör kompletteras så att det tydligt framgår att den även omfattar överväganden om geoenergi.

Det jag ovan anfört bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:N222 (V) yrkande 12 tillkänna för regeringen som sin mening.

18. Byggeförsäkring och utvecklingsfel, punkt 23 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C297 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 3 samt

bifaller delvis motion

2013/14:C215 av Hans Hoff (S).

Ställningstagande

Under de senaste årtiondena har rapporter om byggfel och byggfusk i stor skala ständigt återkommit. Det har handlat om allt från olämpliga grundläggningsmetoder till användning av flytspackel med organiska ämnen. För några år sedan riktades ljuset mot en av de största byggskandalerna i svensk historia, nämligen de enstegstätade fasaderna. Det var en oprövad byggmetod som ändå kom till användning i stor skala under ett antal år. De enstegstätade fasaderna är en väggkonstruktion med puts direkt på bakomliggande isolering och regelvägg av fukt känsligt material. Byggmetoden sades vara billig och underhållsfri, men verkligheten har blivit något helt annat. Enstegstätade fasader är mycket känsliga för fukt. Om fogar inte håller tätt eller om sprickor uppstår i putsen tränger fukt in i konstruktionen. Eftersom det räcker med en relativt liten åverkan på husväggen för att fasaden ska få en spricka är det egentligen bara en tidsfråga innan problemet uppstår.

Totalt har uppemot 22 000 småhus och ett stort antal flerbostadshus uppförts med den här typen av fasad i Sverige. Det är sannolikt att flertalet av dessa hus redan har eller kommer att få problem med fukt och mögel. Det kommer i sin tur leda till att de som bor i husen riskerar att drabbas av hälsoproblem med astma, allergier eller den typ av överkänslighet som är typisk för s.k. sjuka hus. För att undvika bestående hälsoproblem är det därför viktigt att fukt- och mögelskadorna åtgärdas så snart som möjligt.

Efter att problemen avslöjats försöker byggbranschen och försäkringsbolagen nu vältra över ansvaret och kostnaderna för reparationer på de enskilda husägarna. I en aktuell rättstvist har ett antal drabbade småhusägare försökt få hustillverkaren att ta sitt ansvar för de fukt- och mögelproblem som byggmetoden har orsakat. Enligt en dom i hovrätten har hustillverkaren och entreprenören inte bedömts ha ansvar till följd av att den olämpliga byggmetoden betraktas som ett s.k. utvecklingsfel, dvs. en felaktig byggmetod som hela eller större delen av byggbranschen har tillämpat under en viss period. Högsta domstolen har nyligen beviljat prövningstillstånd i målet.

Vi kan dessvärre konstatera att dagens lagstiftning inte tycks hindra att husbyggande kan vara en experimentverkstad på småhusägarnas och de boendes bekostnad. Byggföretagen friskrivs från ansvar genom undantaget för s.k. utvecklingsfel. Detta gäller även för det konsumentskydd som bostadskonsumenter borde åtnjuta genom bl.a. byggfelsförsäkringen. Till följd av mediauppmärksamheten kring rättsprocessen om de mögelskadade småhusen med enstegstätning har allt fler kommit till insikt om att tillämpningen och tolkningen av dagens regelsystem inte är rimlig.

Vi ställer oss mot denna bakgrund bakom de förslag till åtgärder för att komma till rätta med problemen med bl.a. enstegstätade fasader som förs fram i motion 2013/14:C297 (MP). Två av dessa förslag faller inom civilutskottets beredningsområde.

Det första förslaget är att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om en reformerad byggfelsförsäkring som även omfattar utvecklingsfel. Syftet med denna översyn ska självklart vara att den byggare som gör fel ska betala för nödvändiga åtgärder och att de som drabbas ska få ersättning. Det förutsätter bl.a. att utvecklingsfel inte leder till ansvarsfrihet. Vi kan konstatera att den proposition om att avskaffa den nuvarande – i och för sig verkningslösa – byggfelsförsäkringen som regeringen nyligen lagt fram för riksdagen inte innehåller något förslag med den inriktning vi förordar.

Det andra förslaget i motionen innebär att en reformerad byggfelsförsäkring kompletteras med en byggfelsfond som byggs upp i samverkan mellan bygg- och försäkringsbranschen och staten. En sådan fond kan vara ett sätt för branschen att dela på de kostnader som uppstår när utvecklingsarbetet inte fungerar som man hade tänkt sig. Statens medverkan i fonden skulle kunna ses som ett FoU-stöd till byggsektorn. Regeringen bör snarast ta initiativ till överläggningar om en byggfelsfond och därefter återkomma till riksdagen i frågan.

Det som vi har föreslagit ovan bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C297 (MP) yrkandena 1 och 3 och ett delvis bifall till motion 2013/14:C215 (S) som sin mening ge regeringen till känna.

19. Byggnaders inomhusmiljö, punkt 24 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:C211 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3, 5 och 7, 2013/14:C243 av Agneta Börjesson m.fl. (MP) yrkande 2 och 2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2 och 4.

Ställningstagande

Den ökad välfärden under 1900-talet innebar också en ökad vistelsetid inomhus. Den genomsnittlige medborgaren anses i dag tillbringa 90 procent av dygnets tid i inomhusmiljö. Felaktiga byggmetoder och byggfusk har emellertid skapat hus med en undermålig och ibland hälsofarlig inomhusmiljö. Det handlar framför allt om att fukt och mögel samt giftiga emissioner från byggmaterial leder till problem med astma, allergier eller till den s.k. sjuka hus-sjukan (sjuka hus-syndromet) med symtom som torra slemhinnor, hosta och trötthet. Det är naturligtvis inte acceptabelt att många människor får sin hälsa förstörd i sin bostad eller på sin arbetsplats. De som har fått sin hälsa förstörd av en undermålig inomhusmiljö har dessutom ofta stora problem med att få hjälp och att få ansvarsfrågan klarlagd. Samhället måste därför ta ett större ansvar för dem som har drabbats av brister i inomhusmiljön och givetvis även på olika sätt hindra att fler blir drabbade. Försiktighetsprincipen bör vara en självklar utgångspunkt för samhällets insatser på detta område.

I tre motioner från Miljöpartiet behandlas dessa problem, och förslag läggs fram om åtgärder som bör vidtas för att begränsa problemen i de hus som redan är drabbade, för att undvika att nya problemhus byggs och för att hjälpa dem som har drabbats av hälsoproblem till följd av sjuka hus. Nedan redogör vi kortfattat för dessa förslag.

Uppmärksamma och erkänn problemet med sjuka hus-sjukan

Sjuka hus-sjukan är ett diagnostiserbart sjukdomstillstånd även om forskarna inte kan lägga fast de exakta mekanismerna bakom besvären. Klart är emellertid att orsaken ofta är fuktskador i byggnader. Det är ett stort problem att personer som har drabbats av sjuka hus-sjukan inte blir tagna på tillräckligt allvar av olika myndigheter. De blir ofta hänvisade runt mellan vården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utan att få hjälp med sitt grundproblem. Den vetenskapliga osäkerheten när det gäller den exakta kopplingen mellan dålig inomhusmiljö och sjuka hus-symtomen får inte hindra att dessa personer får den hjälp som krävs för att de ska kunna återgå till ett normalt liv. Regeringen bör erkänna att problemet existerar och ta de initiativ som krävs för att förändra behandlingen av de drabbade.

Utforma en hälsogaranti för byggd miljö

Byggnadernas långa livslängd gör att den som ansvarar för att bygga måste förmås att tänka långsiktigt. Detta kan uppnås om man kopplar ett långsiktigt ansvar till byggandet som innebär att en nyuppförd byggnad ska åtföljas av en garanti under minst tio år på att byggnaden inte skadar människors hälsa. Självklart måste en sådan lagstiftning definiera hälsoansvaret på ett sätt som gör det funktionellt i en domstol. Regeringen bör snarast utreda de närmare formerna för en hälsogaranti och därefter återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Inrätta en bygghaverikommission

Regeringen bör inrätta en bygghaverikommission med uppgift att granska alla fall av sjuka hus-syndrom i landet och föreslå lösningar både för de drabbade personerna och för de byggnadstekniska problemen. En sådan kommission måste ha en bred kompetens för att kunna hantera både hälso-problematiken och byggtekniken.

Tillsätt en utredning om uppföljning och ansvar

Uppmärksamheten kring sjuka hus och de hälsoproblem som en undermålig inomhusmiljö leder till borde innebära att nya problem inte skulle behöva uppstå vid nybyggnad eller renoveringar. Tyvärr är så inte fallet. I dag är det en god affär för byggbolagen att först bygga och sedan bygga om, och få betalt båda gångerna. Det saknas således tillräckliga incitament att göra rätt. De som drabbas av sjukdom på grund av ohälsosam inomhusmiljö, oavsett om det handlar om bostaden, arbetsplatsen eller andra lokaler, har i dag mycket små möjligheter att få rimlig hjälp. Regeringen bör ta ett helhetsgrepp om detta problemområde och tillsätta en utredning om ett regelverk för uppföljning och ansvarstagande. Denna fråga har också uppmärksammats i vår reservation om byggförsäkringen och utvecklingsfelen.

Inrätta en fond för stödåtgärder

En metod som bör prövas för att stödja dem som drabbas av ohälsa på grund av skadliga inomhusmiljöer är att inrätta en fond för att finansiera nödvändiga åtgärder. En sådan fond skulle kunna byggas upp med medel från en avgift som tas ut vid nybyggnad och större renoveringar. Både försäkringsbolagen och staten skulle kunna bidra till finansieringen.

Regeringen bör utreda möjligheterna att inrätta en fond med en finansieringslösning som kan bidra till att öka incitamentet för byggindustrin att bygga och renovera så att hälsoproblemen minimeras.

Inrätta ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljön

Det behövs en satsning på ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljö. En sådan satsning kan bygga vidare på erfarenheterna från bl.a. det regionala kompetenscentrum för inomhusmiljö som redan finns vid Umeå universitet. Kompetenscentrets uppgift bör vara att samla den senaste kunskapen på området och ta fram ett gemensamt nationellt underlag för utbildningar om inomhusmiljö. Med ett sådant kunskapscentrum skulle det också bli enklare att hantera de rättsliga frågorna kring sjuka hus och sjuka hus-sjukan.

Förslag

Det som vi ovan anförd bör riksdagen tillkännage som sin mening för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna 2013/14:C211 (MP) yrkandena 1–3, 5 och 7, 2013/14:C243 (MP) yrkande 2 och 2013/14:C259 (MP) yrkandena 1, 2 och 4.

20. Kemiska ämnen i byggprodukter, punkt 25 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C208 av Helena Leander och Jonas Eriksson (båda MP).

Ställningstagande

Inom ramen för den europeiska standardiseringsorganisationen pågår ett arbete med att ta fram testmetoder för byggprodukters innehåll och emissioner av farliga ämnen till inomhusluft. Vilka produkttegenskaper som är väsentliga när det gäller kemikaliesäkerhet och som måste redovisas vid CE-märkning för en nationell marknad avgörs dock av den nationella lagstiftningen i respektive land. I Sverige regleras i dagsläget endast förekomsten av kvicksilver, formaldehyd, sexvärt krom och kadmium i olika former av byggprodukter. Flera länder, som exempelvis Frankrike och Tyskland, har betydligt strängare krav än Sverige när det gäller emissioner av kemiska ämnen från byggmaterial till inomhusluft.

Avsaknaden av lagreglering gör att det är svårt att få reda på vad olika byggprodukter innehåller och avger för ämnen. Det saknas en tillräcklig konsumentmärkning som tar upp hälsoaspekter på bygg- och inredningsmaterial. I dag finns endast Astma- och Allergiförbundets märkning som bl.a. omfattar vattenbaserad målarfärg, och branschens frivilliga Bastaregister där inte alla byggprodukter ingår. Det behövs en utredning för att se över möjligheterna att skärpa kraven i de svenska byggreglerna om kemiska ämnen i byggprodukter. Alla byggprodukter skulle då omfattas av gemensamma regler och inte som i dag bygga på frivillig registrering och information. Det skulle också innebära att konsumenterna får bättre hjälp i valet av byggmaterial och tydligare information om förekomsten av kemiska ämnen.

Kemikalieinspektionen har i en rapport till regeringen föreslagit att frågan om hur den svenska lagstiftningen om kemiska ämnen i byggprodukter kan utvecklas bör utredas grundligt. Där föreslås också att regeringen i samarbete med berörda myndigheter, näringsliv och forskare låter utreda ett system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader i en s.k. logg-

bok. Regeringen har i en proposition om kemikaliepolitiken visserligen ställt sig försiktigt positiv till dessa åtgärder men ännu inte vidtagit tillräckliga åtgärder. Vi anser därför att riksdagen bör uppmana regeringen att ge Boverket i uppdrag att i samverkan med Kemikalieinspektionen utreda behovet av och föreslå en skärpt nationell lagstiftning om kemiska ämnen i byggprodukter, samt ett system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader.

Vad vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motion 2013/14:C208 (MP).

21. Byggande i trä, punkt 26 (S, MP, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:C362 av Ingemar Nilsson m.fl. (S) och avslår motion 2013/14:C306 av Per Åsling (C).

Ställningstagande

Skogen är en svensk basindustri som skapar många arbetstillfällen. Skogsråvaran ger möjlighet till en miljövänlig användning inom flera områden. Det gäller inte minst vid byggande av hus och anläggningar. Sverige har stora möjligheter att bli världsledande på detta område. Många svenska företag ligger redan i dag i framkant när det gäller byggande i trä, men det behövs fler och framför allt större aktörer för att öka konkurrensen och utveckla metoder.

Det finns många fördelar med att bygga i trä, inte minst miljöfördelar. Trä är en förnybar råvara som lagrar koldioxid, och med moderna byggmetoder kan klimatpåverkan minimeras. Vidare ger träbyggande ofta lägre kostnader tack vare en betydligt snabbare byggtid och färre byggfel. Träbyggande skapar också många arbetstillfällen på landsbygden där arbetslösheten ofta är hög. Det finns således ett flertal skäl att satsa på ett ökat byggande i trä, särskilt nu när de behövs ett stort tillskott av nya klimatsmarta bostäder.

Det vi nu anfört om behovet av ett ökat byggande i trä bör riksdagen med bifall till motion 2013/14:C362 (S) som sin mening tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Boverkets byggregler och kommunala särkrav, punkt 15 (MP, V)

Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V) anför:

Under denna rubrik behandlar utskottet två motionsförslag om att ta bort kommunernas möjlighet att ställa vissa krav på byggnadernas tekniska egenskaper i samband med planering och markanvisning. Utskottet har avstyrkt dessa förslag med hänvisning till att regeringen inom kort förväntas lägga fram förslag i frågan. Vi har accepterat att utskottet avvaktar med sina ställningstaganden men vill för tydlighetens skull klargöra att vi inte alls delar motionärernas syn på de s.k. kommunala särkraven.

De statliga kraven på energihushållning framgår av Boverkets byggregler. Dessa krav är så lågt satta att de inte alls medverkar till en nödvändig utveckling mot energisnåla byggnader och s.k. passivhus. Det är i stället kommunernas möjlighet att ställa krav på energihushållningen i bostäder och andra byggnader i samband med exploatering av nya områden som har bidragit till de senaste årens framsteg. Det är således framsynta kommuner, byggare och fastighetsägare som driver utvecklingen framåt. Det är hög tid att även staten bidrar till denna utveckling. Vi har i en reservation till avsnittet Energihushållningskrav i byggreglerna klargjort vår uppfattning i frågan.

2. Boverkets byggregler och kommunala särkrav, punkt 15 (SD)

Markus Wiechel (SD) anför:

Utskottet behandlar i detta avsnitt en motion från Sverigedemokraterna som väcktes under den allmänna motionstiden 2013. I motionen framhåller vi att gemensamma nationella byggregler är en förutsättning för ett ökat industriellt byggande och en utveckling mot lägre byggkostnader. Jag har emellertid inte nu yrkat bifall till motionsförslaget om ett tillkännagivande i frågan eftersom regeringen har aviserat att en proposition med förslag om förbud mot kommunala särkrav kommer att läggas fram för riksdagen inom kort. Jag avvaktar detta förslag, men kommer givetvis att återkomma i frågan om inte regeringsförslaget leder till en godtagbar lösning.

3. Studentbostäder, punkt 16 (SD)

Markus Wiechel (SD) anför:

Utskottet behandlar i detta avsnitt två motioner från Sverigedemokraterna som väcktes under den allmänna motionstiden 2013. I motionerna framhåller vi att det måste bli enklare och billigare att bygga studentbostäder och att flera byggregler med krav på bl.a. förvaringsutrymmen, hygienrum och

hiss bör ses över eller helt tas bort. Regeringen har emellertid nu lagt fram en proposition med förslag om att ta bort hisskravet i vissa fall och har dessutom gett Boverket i uppdrag att se över och förenkla byggreglerna så att det blir möjligt att bygga betydligt mindre studentbostäder. Jag har därför valt att inte yrka bifall till våra motioner, men kommer givetvis att återkomma i frågan om inte det pågående arbetet leder fram till en godtagbar lösning.

4. Geoenergi och dricksvatten, punkt 20 (MP)

Jan Lindholm (MP) anför:

Den motion som utskottet behandlar i detta avsnitt tar upp en viktig fråga, nämligen behovet av att uppmärksamma hur utnyttjandet av olika former av geoenergilösningar kan påverka dricksvattenförsörjningen. Det gäller exempelvis vid lagring av energi från sol- och vindkraft i sand- och grusavlagringar. Jag anser att geoenergi och dricksvatten inte är motstående samhällsintressen utan att det går att hitta bra lösningar som tillgodoser båda intressena. Det finns behov av att ta fram ett kunskapsunderlag som kan bidra till sådana långsiktigt hållbara lösningar. Liksom utskottet ställer jag mig emellertid tveksam till om en ändring i lagen om kommunal energiplanering är bästa vägen att underlätta sådana lösningar. Av detta skäl har jag inte yrkat bifall till motionsförslaget.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:C208 av Helena Leander och Jonas Eriksson (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en skärpt nationell lagstiftning om kemiska ämnen i byggprodukter och ett system för dokumentation av farliga ämnen i byggnader.

2013/14:C211 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att erkänna sjuka-hus-sjukan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hälsogaranti för byggd miljö.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snarast inrätta en bygghaverikommission.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppgift att lägga fram förslag på hur problem för dem som drabbas av "sjuka hus" och liknande skador av arbetsplatser eller andra lokaler kan lösas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en fond för att hantera kostnader som uppstår när ansvar ska tas för dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer.

2013/14:C215 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över vem som har kostnadsansvaret vid byggfel.

2013/14:C221 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riskerna med växande extern handel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utvecklad närservice i det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan utvecklas.

2013/14:C222 av Jan Lindholm och Mats Pertoft (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera plan- och bygglagen med hänsyn till behovet av större marginaler för den byggda miljön på grund av ett nytt klimat.

2013/14:C226 av Christer Akej (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förenklingar i plan- och bygglagen (PBL).

2013/14:C228 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förenklade regelverk för bostadsbyggande.

2013/14:C243 av Agneta Börjesson m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljö.

2013/14:C244 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering.

2013/14:C245 av Roger Tiefensee och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ytterligare skärpa Boverkets byggregler avseende egen-skapskrav på energiprestanda.

2013/14:C247 av Ann-Kristine Johansson och Börje Vestlund (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om koloniträdgårdar.

2013/14:C258 av Bo Bernhardsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att bevara och utveckla förutsättningarna för trädgårdsodling i städerna.

2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hälsogaranti för byggd miljö.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snarast inrätta en bygghaverikommission.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppgift att lägga fram förslag på hur problem för dem som drabbas av "sjuka hus" och liknande skador av arbetsplatser eller andra lokaler kan lösas.

2013/14:C260 av Jan Lindholm (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att brister i tillgänglighet inte får förekomma vid nybyggnation.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhället i ökad utsträckning måste ta till vara kunskap hos handikapporganisationerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande och brist på tillgänglighet.

2013/14:C262 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad standardisering av byggnormer för att främja konkurrensen inom byggsektorn och för att öka bostadsbyggandet.

2013/14:C279 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag för energideklarationer vid uthyrning av småhus och översyn av regelverket för övriga fastigheter.

2013/14:C292 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den fria etableringsrätten.

2013/14:C297 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att reformera byggförsäkringen så att den till skillnad från i dag även täcker utvecklingsfel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att initiera ett samarbete mellan byggbranschen, försäkringsbranschen och staten om en byggförsäkringsfond för att åtgärda byggfel.

2013/14:C302 av Stefan Svanström (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom ny lagstiftning begränsa kommunernas möjligheter att i exploateringsavtal ålägga entreprenörer att bekosta investeringar som normalt ligger inom det kommunala ansvaret.

2013/14:C303 av Stefan Caplan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man bör överväga att införa en anmälningsavgift vid överklagande av bygglov i första instans.

2013/14:C306 av Per Åsling (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av strategier för ökad träbyggnation för att minska utsläpp av koldioxid och därmed bidra till att skapa ett hållbart samhälle.

2013/14:C309 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten för Södermanland att bli ett "frilän" för billigare bostadsproduktion.

2013/14:C327 av Gunilla Svantorp (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för förfallna hus i samhället bör tydliggöras.

2013/14:C336 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att avskaffa systemet med gatukostnader.

2013/14:C348 av Stefan Käll (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra efterlevnaden av lagen om bostadsanpassningsbidrag.

2013/14:C349 av Anita Brodén m.fl. (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i samhällsplaneringen lägga ökad vikt vid gröna lungor, som trädgårdar, parker och andra grönområden, för människors hälsas skull och för miljön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fritidsodlingens betydelse för hälsa, rekreation och stadsmiljö.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt utveckling av och tillgänglighet till stadsnära skogar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det ökade intresset för stadsnära odling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidareutveckla användningen av rehabiliteringsträdgårdar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma samhällskostnaderna för utebliven fysisk aktivitet.

2013/14:C362 av Ingemar Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat bostadsbyggande i trä.

2013/14:C370 av Tina Ehn (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de kommunala översiktsplanerna bör omfatta planering av landsbygden lika väl som tätorten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny lagstiftning ska föreskriva obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel.

2013/14:C371 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå lagstiftning och andra åtgärder som stärker skyddet av – och även underlättar expansion av – icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen.

2013/14:C376 av Solveig Zander (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över PBL i syfte att reformera de bestämmelser som gäller för plangenomförandet.

2013/14:C380 av Markus Wiechel och Carina Herrstedt (båda SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att krav på förvaringsutrymme, badrumsstorlek och hiss tas bort för byggnation av studentbostäder.

2013/14:C390 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa gemensamma nationella byggregler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla plan- och bygglagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta mark- och miljödomstolen bli första överklagandeinstans.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och förenkla byggnormerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om enklare krav för studentbostäder.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka skyddet för historiskt värdefulla byggnader ytterligare i plan- och bygglagen.

2013/14:C415 av Johan Hultberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av kommunernas bestämmanderätt och detaljplanering för parkeringsplatser.

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge länsstyrelser och berörda myndigheter i uppdrag att främja stadsodling.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör förtydligas så att det blir tydligt att p-normerna ska användas inte bara för att ordna den lokala trafiksituationen utan också för att bidra till att miljökvalitetsmålen och de trafikpolitiska målen nås.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma en miniminorm för antalet cykel-parkeringar vid nybyggnation av bostäder i tätort.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket och Boverket i uppdrag att utreda möjligheterna att underlätta lösningar där fler funktioner blandas i en byggnad.

2013/14:C426 av Meeri Wasberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt se över lagstiftningen för att skydda skärgården, så att dess kulturmiljöer värnas.

2013/14:C431 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Boverkets byggregler.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta en strategi för att nå målet om passivstandard.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgången till cykelvägar i bostadsområden bör säkerställas genom de planeringsinstrument som finns i plan- och bygglagen.

2013/14:C448 av Veronica Palm m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att reformera plan- och bygglagen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energieffektivisering av bostäder.

2013/14:C450 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att bostäder och lokaler blir tillgängliga för alla.

2013/14:Fö226 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över problematiken kring bostadsanpassningsbidrag till elöverkänsliga.

2013/14:T264 av Siv Holma m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med lagförslag som stärker den regionala samordningen så att miljöbelastande transporter kan minska.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska ålägga samhällsbyggare att i transportplaner redovisa att deras byggprojekt leder till trafiksåå transportlösningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa bestämmelser i plan- och bygglagen som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i avvaktan på lagändringar i plan- och bygglagen omgående införa ett moratorium för externa köpcentrum.

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör ges en starkare roll för samordning av samhälls- och transportplanering mellan kommuner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att plan- och bygglagen ska kompletteras med en skrivning i portalparagrafen som gör det tydligt att denna lag ska tillämpas så att de nationella miljökvalitetsmålen bäst kan tillgodoses.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska göra trafikkonsekvensbeskrivningar för detaljplaner som kan ha stor påverkan på trafikens utveckling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kunskapsprogram om samhällsplanering och miljömålen med syfte att stärka kunskaperna om hur lokal eller regional samhällsplanering kan bidra till att miljömålen nås.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett femårigt moratorium för nybyggnation av externa köpcentrum bör införas parallellt med en ändring av lagstiftningen så att utvecklingen av handelsetableringar blir långsiktigt hållbar.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör förtydligas så att det blir tydligt att p-normerna ska användas inte bara för att ordna den lokala trafiksituationen utan också för att bidra till att miljökvalitetsmålen och de trafikpolitiska målen nås.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör ändras så att de kommuner som så önskar ska kunna begränsa nytillkommande bebyggelse med hänvisning till tillgång på kollektivtrafik.

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka energideklarationen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anta mål för energieffektivitet i nybyggnation.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör ge Boverket i uppdrag att revidera regelverket så att det inte styr mot användning av el för uppvärmning.

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om kommunal energiplanering bör omfatta även geoenergi.

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ökad energieffektivisering i bostadsbeståndet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur energikrav kan utformas i samband med ombyggnad av bostadsbeståndet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja energideklarationer.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att certifiering av företag som utför energideklarationer ska bli obligatoriskt.